

Važnost poduzetničkog obrazovanja

Sambolec, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:014548>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-07**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Kristina Sambolec

**VAŽNOST PODUZETNIČKOG
OBRAZOVANJA**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Kristina Samolec

Matični broj: 46674

Studij: Ekonomika poduzetništva

VAŽNOST PODUZETNIČKOG OBRAZOVANJA

ZAVRŠNI RAD

Mentor/Mentorica:

Izv. prof. dr. sc. Vladimir Kovšca

Varaždin, rujan 2022.

Kristina Samolec

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

---

Sažetak

U radu će se analizirati i opisati važnost obrazovanja poduzetnika, poduzetničkog obrazovanja. Pojmovno će se odrediti poduzetništvo i poduzetnik kao osoba. Podaci navedeni u radu će biti temeljeni na istraživanju sekundarnih i primarnih podataka. Poduzetništvo i sami poduzetnici su svakodnevnica današnjeg života te se iz dana u dan stvaraju nova poduzeća, a samim time i novi poduzetnici. Naglasit će se važnost poduzetničkog obrazovanja za poduzetnike koji tek ulaze u posao, kao i za poduzetnike koji posluju duži niz godina. Povećanjem poduzetničkog obrazovanja paralelno se povećava i broj uspješnih poduzeća. Sukladno tome, u radu će biti navedeni poduzetnici godine koji su se istaknuli svojim znanjem i vještinama i stekli titulu poduzetnika godine na svjetskoj i na hrvatskoj razini. Važno je biti upoznat s rizikom koje nosi nedovoljno znanje o poduzetništvu te kako upravljati rizikom. U radu će biti opisane i navedene agencije, škole i radionice koje nude mogućnost poduzetničkog obrazovanja. Za potrebe rada će biti provedena anketa na populaciji studenata kako bi se analiziralo poduzetničko obrazovanje među studentima različitih usmjerenja.

Ključne riječi: poduzetništvo, poduzetničko obrazovanje, poduzetnik, znanje, uspjeh

Summary

This paper will analyze and describe the importance of entrepreneurial education. Entrepreneurship and entrepreneur will be conceptually determined. The data presented in this paper will be based on research of secondary and primary data. Entrepreneurship and entrepreneurs are part of everyday life as each day new companies are being created and thus new entrepreneurs. The importance of entrepreneurial education will be emphasized for entrepreneurs just starting business as well as for those who have been in business for many years. Increasing entrepreneurial education means parallel increasing of successful companies. According to that, this paper will list entrepreneurs of the year who have distinguished themselves with their knowledge and skills and earned the title of Entrepreneur of the Year on world level as well as on Croatian level. It is important to be aware of the risk of lack of entrepreneurial knowledge as well as how to deal with those risks. In this paper will also be listed agencies, schools and workshops which offer possibilities for entrepreneurial education. For the purpose of this work there will be a survey of the student population to analyze entrepreneurial education among students of different orientations.

Key words: entrepreneurship, entrepreneurial education, entrepreneur, knowledge, success

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Metode i tehnika rada.....	1
1.2. Svrha i cilj rada.....	2
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	2
2. Pojmovno određenje poduzeća i poduzetništva.....	3
2.1. Pojam poduzeća.....	3
2.2. Oblici poduzeća.....	5
2.3. Zaposlenici u poduzeću.....	7
2.4. Pojam poduzetništva.....	8
2.4.1. Povijesni pregled razvoja poduzetništva.....	9
2.4.2. Suvremeno poduzetništvo.....	10
2.4.3. Prednosti i nedostaci poduzetništva.....	10
2.4.4. Značaj države i EU u potpori poduzetništvu.....	12
3. Pojmovno određenje poduzetnika i njegovih vještina.....	14
3.1. Pojam poduzetnika.....	14
3.2. Potrebne vještine poduzetnika za rast i razvoj poduzeća.....	16
3.2.1. Inovativnost.....	17
3.2.2. Samouvjerenost.....	17
3.2.3. Uporan rad.....	18
3.2.4. Postavljanje ciljeva.....	18
3.2.5. Odgovornost.....	18
3.2.6. Razumno preuzimanje rizika.....	19
4. Poduzetničko obrazovanje.....	19
4.1. Nova ekonomija i poduzetništvo.....	23
4.2. Poduzetničko učenje.....	24
4.3. Dobivena znanja.....	26
4.4. Financiranje poduzetničkog obrazovanja.....	27
4.5. Poduzetničko obrazovanje u Republici Hrvatskoj.....	27
5. Anketno istraživanje.....	31
5.1. Rezultati ankete.....	32
6. Zaključak.....	40
Popis literature.....	41
Popis slika.....	43

1. Uvod

Za poduzetništvo možemo reći da je određeni proces koji zahtijeva razne korake i faze koje unaprijed moraju biti ispunjenje i odrađene kako bi sam taj proces uspješno završio i kako bi se formirao i stvorio u konačnici uspješan poduzetnik i unosan poduzetnički pothvat. Poduzetnik kao osoba mora posjedovati razna znanja, vještine i kompetencije. Hrabrost je ključna u poduzetništvu i pokretanju poduzetničkog pothvata. Najčešći razlozi za neuspjeh u poduzetničkom svijetu jest smanjenje samopouzdanja, a samim time i hrabrosti koji nastaju kao nedostatak poduzetničkog obrazovanja. Važno je biti upoznat s osnovama poduzetništva i određenim osnovnim pojmovima za početak, a kasnije usvajati nova znanja i vještine.

U poduzetništvu postoji i veliki rizik s kojim se sam poduzetnik mora nositi i prihvatiti činjenicu da postoji mogućnost rizika u poslovanju. Poduzetnik kao osoba koja upravlja poslovanjem mora biti spreman na sve situacije, od onih dobrih pa sve do onih najgorih. Iskustvo u radu i samo poduzetničko obrazovanje pomažu mu čak i u najtežim situacijama pronaći najbolje i najefikasnije rješenje. Znanja koja se trude prenijeti na osobe nisu samo poduzetnička osnovna znanja već i znanja vezana uz kreativnost i inovativnost, odnosno na koji način poboljšati kreativnost i inovativnost u idejama i poslovanju. Poduzetničko znanje važno je za poduzetnike koji tek ulaze u posao, ali i za poduzetnike koji posluju dugi niz godina. Važno je uvijek biti u skladu s novostima i obnavljati svoje znanje cjeloživotnim učenjem.

1.1. Metode i tehnika rada

Prilikom izrade rada korištena je razna literatura kao što su knjige, internetske stranice, članci i slično. Podaci navedeni u radu temeljeni su na istraživanju sekundarnih i primarnih podataka. Primijenjene su induktivna i deduktivna metoda. Induktivna metoda je metoda koja korištenjem pojedinačnih činjenica, koje su dobivene na temelju induktivnog načina zaključivanja, donosi zaključke o općem sudu. Deduktivna metoda podrazumijeva pojedinačne zaključke do kojih se dolazi iz općih sudova. Provedeno je i anketno istraživanje koje ima cilj utvrditi poduzetničko obrazovanje kod ispitanika isto kao i određeni stupanj razumijevanja poduzetništva. Anketnim istraživanjem nastojati će se ispitati i stav ispitanika o poduzetništvu i pokretanju vlastitog poduzetničkog pothvata te smatraju li poduzetničko obrazovanje kao nešto neophodno i obavezno u poslovanju ili pak smatraju da je to nešto što nije od prevelike važnosti. Anketa je provedena na nekolicini ljudi od kojih su neki studenti smjera ekonomike poduzetništva, neki su studenti informacijskih poslovnih sustava, a dok je ostatak ispitanika

zaposlen ili nezaposlen. Ova populacija ispitanika izabrana je iz razloga kako bi se uvidjelo razmišljanje o poduzetništvu između studenata različitog usmjerenje kao i kod ispitanika koji su već zaposleni i možda tek razmišljaju o poduzetničkom pothvatu. Također, i nezaposleni ispitanici su zanimljiva skupina iz razloga jer postoji mogućnost pokretanja svog vlastitog posla.

1.2. Svrha i cilj rada

Svrha i cilj rada je upoznavanje s terminom poduzetništva i poduzetnika kao osobe. Cilj je prikazati važnost poduzetničkog obrazovanja u poslovanju i na koji način poduzetničko obrazovanje pridonosi uspješnosti u poslovanju. Također, cilj je i pojasniti vještine i kompetencije koje bi poduzetnik kao osoba trebao imati i na koji ih način najbolje reprezentirati u svom poslu i kako postati uspješan poduzetnik. Svrha anketnog istraživanja jest prikazati razmišljanje ispitanika i na koji način oni sagledavaju poduzetništvo i samo poduzetničko obrazovanje.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od ukupno 6 poglavlja. Poglavlja su raspoređena na način da se najprije kreće od uvoda u kojem se predstavljaju metodike i tehnika rada, svrha i cilj rada i sam sadržaj i struktura rada. U drugom poglavlju koje nosi naslov pojmovno određenje poduzeća i poduzetništva biti će objašnjen sam pojam poduzeća kao i poduzetništva. Treće poglavlje nosi naslov pojmovno određenje poduzetnika i njegovih vještina u kojem će biti opisani pojam poduzetnika kao osobe i svih potrebnih vještina za rast i razvoj poduzeća. Ovdje će biti i opisano što zapravo predstavlja znanje poduzetnika. Četvrto poglavlje odnosi se na poduzetničko obrazovanje i poduzetničko učenje te znanja koja su dobivena samim poduzetničkim učenjem. Peto poglavlje odnosi se na anketno istraživanje u kojem se nastoji utvrditi poduzetničko obrazovanje ispitanika. Šesto poglavlje, koje je ujedno i zadnje poglavlje u radu, odnosi se na zaključak rada koji je temeljen na podacima prikupljenim u samim prethodnim poglavljima.

2. Pojmovno određenje poduzeća i poduzetništva

Poduzeće i poduzetništvo su povezani pojmovi i važno je znati njihovo značenje odnosno što oni podrazumijevaju i kakvi mogu biti.

2.1. Pojam poduzeća

„Poduzeće je samostalna organizacija koja obavlja određenu ekonomsku djelatnost radi ostvarenja takvog prihoda koji podmiruje troškove i daje profit.“ (Benić, 2004, str 158)

Poduzeće podrazumijeva jednu ili više pravnih osoba koji zatim formiraju grupu pojedinaca kako bi se uključilo i vodilo poslovno, komercijalno ili industrijsko poduzeće. Također, za poduzeće kažemo da je i organizirana gospodarska jedinica koja djeluje na tržištu.

Možemo reći i da poduzeće koristi i upotrebljava ekonomske resurse u svrhu da proizvede dobra koja zatim prodaje. Uz sve to, postavlja se i pitanje koja je uloga poduzeća. Pitamo se zašto uopće postoje poduzeća i proizvodnja je organizirana, umjesto da svatko proizvodi sam za sebe. Postoji nekoliko odgovora na ta pitanja i razloga postojanja poduzeća, a to su: iskorištavanje ekonomije opsega, povećanje fondova i organizacija procesa proizvodnje. Iskorištavanje ekonomije opsega odnosi se na situaciju kada troškovi proizvodnje padaju uz sve veću količinu outputa. Razlog takve pojave ekonomije opsega je specijalizacija, napredna tehnologija, tehnička podjela i slično. Da ne postoji sve ovo navedeno tada bi svatko doma mogao proizvoditi bilo koji proizvod po istoj cijeni. U ovom slučaju, poduzeća su specijalizirana za proizvodnju konkretnog proizvoda pa su i sami troškovi manji. Kada govorimo o povećanju fondova mislimo na funkciju poduzeća da stvara sredstva za proizvodnju velikog opsega. Za proizvodnju nekih proizvoda potrebne su velike svote novca i sredstava, a ta sredstva dobivaju se iz profita poduzeća ili pozajmljivanjem od individualnih štediša. I zadnji razlog postojanja poduzeća je organizacija procesa koja je nužna. Važno je da proizvodnja bude jako dobro organizirana i da znamo u svakom trenutku što točno treba napraviti. Benić (2004, str 158)

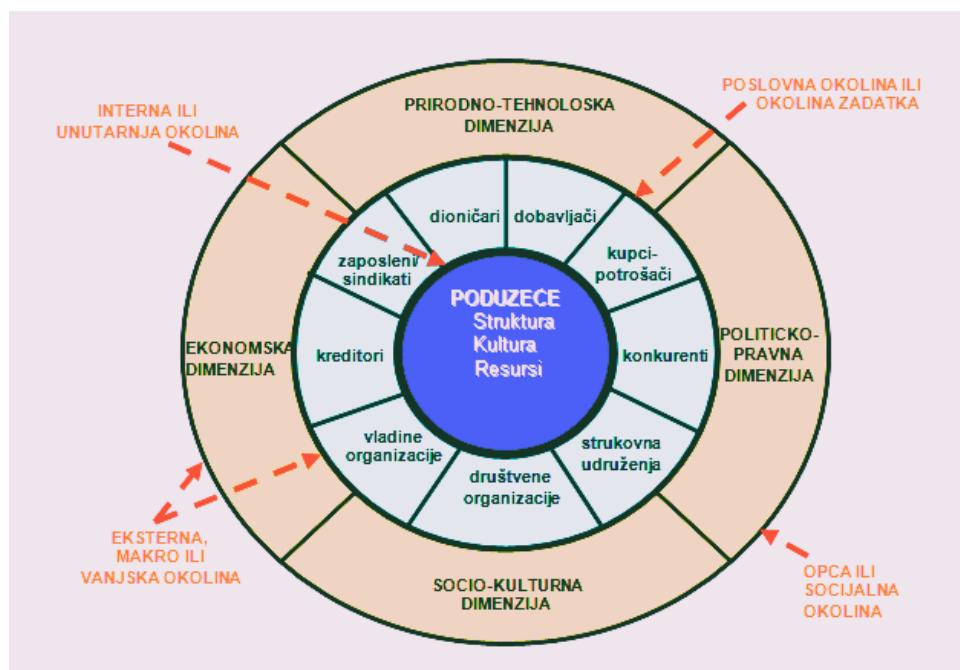
Linija poslovanja u kojoj se poduzeće nalazi općenito će odrediti koju poslovnu strukturu će izabrati, kao što je partnerstvo, vlasništvo ili korporacija. Ove strukture također označavaju vlasničku strukturu poduzeća. Poduzeće podrazumijeva skup više sustava, a neki od njih su: ekonomski, tehnološki, pravni i sociološki sustav. Prilikom osnivanja poduzeća i pokretanja poduzetničkog pothvata važno je poduzetničko obrazovanje i samo poduzetničko okruženje jer ono djeluje na cjelokupno poslovanje. Poduzeća su općenito organizirano tako da ostvaruju dobit od poslovnih aktivnosti. No međutim, neka poduzeća su organizirana i

strukturirana kao neprofitne organizacije kojima nije cilj ostvarivanje profita već neka društvena dobrobit.

Prema Marušiću (2006, str 13) poduzeće ima i 3 osnovna cilja, a to su:

1. Zadovoljan kupac
2. Produktivnost i profit
3. Zadovoljstvo zaposlenih

Poduzeće ima i svoju okolinu, a to su svi faktori koji utječu na samo poslovanje poduzeća. Okolina poduzeća može stvoriti za poduzeće nove poslovne prilike, ali isto tako u okolini se mogu naći i opasnosti za poduzeće. Iz tog razloga je potrebno stalno proučavati okolinu i predvidjeti svakakve moguće događaje i ishode. Možemo razlikovati dvije okoline poduzeća, a to su eksterna i interna. Eksterna okolina poduzeća sastoji se od onih snaga koje izvana utječu i djeluju na poduzeće, internu okolinu podrazumijevaju snage koje utječu na poduzeće iznutra. Buble (2000, str 69)

Slika 1. Eksterna okolina poduzeća u slikovitom prikazu (Izvor: Buble, 2000, str 69.)

Na temelju slike možemo vidjeti koji to čimbenici čine eksternu okolinu poduzeća. Kao što je već navedeno, eksternu okolinu poduzeća čine oni čimbenici koji indirektno djeluju na poduzeće. Postoje dva ključna čimbenika eksterne okoline, a to su opća ili socijalna okolina i poslovna okolina ili okolina zadatka. Socijalna okolina, koja još nosi naziv makro okolina, sastoji se od onih snaga na koje poduzeće nikako ne može utjecati i koje nisu pod kontrolom poduzeća. Iz tog razloga, poduzeće je primorano da promatra te snage i na njih reagira. Kao

što možemo vidjeti i na slici socijalnu okolinu čine: političko-pravna okolina, ekonomska okolina, tehnološka okolina i socijalno-kulturna okolina. Na slici, u samoj sredini, možemo vidjeti internu okolinu. Interna okolina naziva se još i unutarnja i podrazumijeva onaj dio okoline poduzeća koji se uistinu nalazi unutar samog poduzeća. Iz tog razloga, poduzeće na tu okolinu može u potpunosti utjecati i menadžment ih mora uvažavati te im pokloniti punu pozornost. Kao što je vidljivo i sa slike, internu okolinu čine organizacijska struktura, resursi organizacije i organizacijska kultura. Buble (2000, str 81).

2.2. Oblici poduzeća

Poduzetništvo kao pojam javlja se u tri oblika: malo, srednje i veliko. Naravno, to je pojam koji se koristi prema veličini samog poduzeća, odnosno prema broju zaposlenika i općenito broj ljudi koji daje svoj doprinos u to poduzeće. Organizacijski oblik samog poduzeća određuje odmah na početku prilikom registracije poduzeća. Uz razvoj tržišta i razvoj gospodarstva, uz različite oblike vlasništva, stvoreno je više različitih oblika poslovne organizacije.

Postoje dva osnovna oblika poduzeća, a to su javna poduzeća i privatna poduzeća. Ponekad je slučaj da u državi (kao što je Republika Hrvatska) postoje određeni zakonom utvrđeni pravni oblici i tipovi poduzeća, koji važe samo za tu državu. Pravni oblici poduzeća u Republici Hrvatskoj, sukladno Zakonu u trgovačkim društvima su:

1. javna trgovačka društva
2. komanditna društva
3. društva s ograničenom odgovornošću
4. jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću
5. dionička društva

Javno trgovačko društvo karakterizira udruženje dviju osoba ili više u svrhu trajnog obavljanja poslovnih aktivnosti pod zajedničkom tvrtkom. Imovina javno trgovačkog društva se formira uplatom uloga članova koji su osnivači društva. Karakteristično je da članovi odgovaraju cijelom svojom imovinom. Komanditno društvo jest trgovačko društvo koje pokreću dvije ili više osoba zbog zajedničkog obavljanja poslovnih aktivnosti pod zajedničkom tvrtkom. Društvo s ograničenom odgovornošću podrazumijeva društvo u kojem jedna ili više pravnih osoba (ili fizičkih) ulažu svoje uloge do određene visine koja je unaprijed dogovorena odnosno do visine unaprijed dogovorenog temeljnog kapitala. Ovdje društvo za svoje obaveze odgovara čitavom svojom imovinom, ali do visine uloženog kapitala. Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo kod kojeg društvo odgovara za svoje obaveze samo do visine kapitala i ima niže troškove osnivanja od d.o.o. (čak samo 10 kn). Dioničko društvo

podrazumijeva trgovačko društvo kapitala u kojem su članovi dioničari koji svojim ulozima sudjeluju u temeljnom kapitalu. Sam temeljni kapital podijeljen je na jednake dijelove odnosno na dionice. Bolfek i Sigurnjak (2011, str 73 i 74)

Tri su osnovna zakonska organizacijska oblika poduzeća: jedno vlasnička ili inokosna poduzeća, partnerstvo ili ortaštvo i dioničko društvo ili korporacija.

Inokosna poduzeća su ona koja su manjeg opsega i s jednim vlasnikom i više se orijentiraju na lokalna tržišta. Proizvodnja im je manjeg opsega te se fokusiraju na proizvodnju jednog proizvoda. Inokosno poduzeće je takvo poduzeće koje se nalazi u privatnom vlasništvu jedne osobe koja zakonski ima neograničenu odgovornost, a uz to donosi sve odluke koje se tiču samog poduzeća. Prema tome, vlasnik je u mogućnosti zapošljavati osoblje za koje on smatra da će doprinijeti djelatnosti poduzeća i može pozajmljivati kapitala koliko želi, ali je važno napomenuti kako u slučaju nagomilanih dugova on odgovara cijelom svojom imovinom. Obično su to obiteljska poduzeća pa u njima rade samo članovi obitelji. Ukoliko vlasnik ne izvršava svoje imovinsko-pravne obveze, vrši se stečaj nad njegovom imovinom (osim propisanog minimuma). Na temelju toga, možemo izvesti neke nedostatke u tome što postoji samo jedan vlasnik i on je odgovoran za cjelokupno poslovanje. Drugi nedostatak je to što je zapravo poduzeće ograničeno iznosom financijskih sredstava koje vlasnik dobiva na zajam.

Prednost je u tom što nije potreban velik kapital za njihovo osnivanje, a i postojanje samo jednog vlasnika koji kontrolira cjelokupno poduzeće jedan je od razloga zbog kojeg se svake godine rađa velik broj tipova ovakvog poduzeća. Nadalje, jedno vlasničkim poduzećima, kao i njihovim vlasnicima je osigurana tajnost, a vlasnik samostalno donosi sve odluke i raspolaže cijelim profitom koji se oporezuje kao vlasnikov osobni dohodak. Benić (2004, str 160 i 161.)

Partnerstva ili ortaštva podrazumijevaju udruženje dvije ili više osoba kako bi osnovale poduzeće. Osobe uključene u partnerstvu imaju zajednički cilj. Partnerstvo ili ortaštvo je najmanje rasprostranjen oblik poduzeća kojeg sva ili više vlasnika osnivaju pismenim ugovorom, pri čemu ulažu svoj vlastiti kapital i zajednički vode poslovanje pod svojim osobnim imenom radi vršenja gospodarskih aktivnosti. Kao prednost navodi se to što postojanje dvaju ili više vlasnika rezultira i većim financijskim resursima kao i veća sposobnost pozajmljivanja.

U odnosu na jedno vlasnička poduzeća i partnerstva, dionička društva imaju zakonsko pravni identitet odvojen od samih vlasnika. Na primjer, kod tužbi ne može se tužiti vlasnik već samo dioničko društvo. Što se tiče podmirenja dugova u njima sudjeluje samo dioničko društvo i imovina koja je pod vlasništvom dioničkog društva, a vlasnici, odnosno imatelji dionica ne sudjeluju svojom imovinom u podmirenju dugova. Dakle, to je vrsta poduzeća u kojem su vlasnici zapravo brojni imatelji dionica. Benić (2004, str 163)

Međutim, koliko god poduzeća nastane, toliko se već postojećih poduzeća zbog malog početnog kapitala, malih mogućnosti, ali i loše organizacije proizvodnje ugasi. No, unatoč tome, zbog velike želje pojedinaca i zbog mišljenja da će baš njihove organizacije proizvodnje u takvom poduzeću biti uspješan, broj novonastalih poduzeća se ne pada iz godine u godinu, odnosno ne smanjuje se.

	BROJ SUBJEKTA 2016. GODINE	BROJ SUBJEKTA 2017. GODINE	BROJ SUBJEKTA 2018. GODINE	BROJ SUBJEKTA 2019. GODINE
Mikro i mala poduzeća	112.809	118.352	129.259	134.365
Srednja poduzeća	1.347	1.400	1.498	1.525
Velika poduzeća	327	329	360	370
UKUPNO	114.483	120.081	131.117	136.260

Slika 2. Poduzeća s obzirom na veličinu u Hrvatskoj (Izvor: vlastita izrada autorice prema CEPOR - godišnja izvješća o malim i srednjim poduzetnicima u Hrvatskoj, 2020)

Na temelju slike izrađene prema podacima sa službene stranice Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (CEPOR) možemo zaključiti da je broj poduzeća iz godine u godinu sve veći odnosno da ima pozitivan trend rasta. Taj rast ukazuje na stabilnost gospodarske strukture u Hrvatskoj.

2.3. Zaposlenici u poduzeću

„Ljudi, ljudski resursi, kadrovi predstavljaju živi faktor organizacije poduzeća koji sa svojim znanjem, vještinama, sposobnostima i kreativnošću danas najviše doprinosi uspješnom ostvarenju ciljeva poduzeća.“ (Buble, 2000, str 363)

Upravljanje ljudskim resursima u funkcionalnom ili praktičnom smislu znači mjere i aktivnosti koje obuhvaćaju proces planiranja, zapošljavanja, odabira, socijalizacije, osposobljavanja i razvoja, procjene uspješnosti, nagrađivanje, motiviranje, zaštita zaposlenika i primjena propisa o radu, preuzima upravljanje organizacijom. Sve to s ciljem da osoblju pruži potrebne vještine, kvalitetu i potencijal te odgovarajuću obuku i motivaciju visi kako bi postigao očekivane rezultate i postigao organizacijske i svoje osobne ciljeve.

Udovoljavanje ljudskim potrebama, očekivanjima kao i ispunjavanje zakonskih obveza u organizacijama postalo je zahtjevnije i složenije. Istodobno, domaće i međunarodne

konvencije nameću ograničenja u upravljanju zaposlenicima (izbjegavanje spolne, rasne i druge diskriminacije). Politika upravljanja ljudskim resursima trebala bi pomoći, a ne ometati postizanje ciljeva organizacije.

Kako u privatnom, tako i u javnom sektoru, menadžerima i poduzetnicima uspjeh ovisi o ljudskim resursima. Velike korporacije, banke, sveučilišta, proizvodne tvrtke i vladine agencije moraju iskoristiti potencijal svojih zaposlenika ako žele postići svoje ciljeve. Vođe bilo koje organizacije će uspjeti samo ako znaju raditi s ljudima.

Upravljačke aktivnosti tvrtke bave se aktivnostima na temelju kojih organizacija dolazi do zaposlenika koji imaju određenu željenu kvalitetu i sposobnosti, te su zainteresirani za postizanje planiranih zadataka i ciljeva. S druge strane, to su zaposlenici kojima se upravlja ponašanjem i radom kako bi se njihovi mentalni, fizički i drugi potencijali usmjerili prema postizanju ciljeva organizacije.

Karakteristike ljudi zaposlenih u organizaciji, na primjer, ovise o prirodi posla i dizajnu organizacije. Suprotno tome, ljudske osobine utječu i na svaku od tih komponenata. Organizacija je dinamički povezana cjelina, a ne samo skup dijelova. Upravitelj može promijeniti bilo koju varijablu, ali mora znati da su sve ostale komponente povezane s njom. Kako se povećava složenost i broj zadataka i ljudi, tako raste i potreba organizacija da rade ono što pojedinci sami ne mogu; na taj način organizacije rastu i zahtijevaju redizajn svojih struktura.

2.4. Pojam poduzetništva

Neke definicije koje u užem smislu opisuju poduzetništvo navode da je poduzetništvo određeni postupak osmišljanja dizajna, konkretno pokretanje i vođenje novo ostvarenog posla. U počecima posla, poduzeće je malo kao i sam kapacitet, spremnost na razvoj, spremnost na organizaciju i svjesno upravljanje poslovnim pothvatom. Ljudi koji su kreatori tih tvrtki nazivaju se poduzetnici.

Poduzetništvo još nazivamo procesom u kojem dolazi do stvaranja vrijednosti na način da ujedinjava kombinacije resursa koje su jedinstvene s ciljem iskorištavanja prilike. Prethodno navedena definicija podrazumijeva širenje na nova nepoznata tržišta, stvaranje inovativnih i novih proizvoda, novih potrošača i kupaca i novu tehnologiju. Važno je i spomenuti ekonomski aspekt, odnosno ekonomska teorija nalaže da je poduzetništvo osnova gospodarskog sustava i samog gospodarskog razvoja. Škrtić i Mikić (2011, str 1)

2.4.1. Povijesni pregled razvoja poduzetništva

U području ekonomije, izraz poduzetnik koristi se za subjekt koji ima sposobnost prevesti izume ili tehnologije u proizvode i usluge. Već se u starom i srednjem vijeku pojavljuju se tragovi poduzetnika i poduzetništva pa kažemo da su stari koliko i gospodarstvo. Prvi zapisi o poduzetništvu pojavljuju se tek u 18. i 19. stoljeću. Tako je 18. stoljeće okarakterizirano ranim početkom razvoja poduzetništva. Neke prve aktivnosti koje su se odvijale u vidu poduzetništva su trgovina hranom ili trgovina neobnovljivim resursima između plemena. Iz tog razloga, smatra se da funkcija poduzetnika postoji od prvih razmjena između plemena u davnoj prošlosti.

Pojam i sama riječ poduzetnik dolazi porijeklom iz francuskog jezika odnosno glagola koji u prijevodu znači poduzeti. Sukladno tome, nije čudno da je prvi ekonomist koji uvodi pojam poduzetnika bio Richard Cantillon (francuz). On opisuje poduzetnika u to doba kao osobu koja je upoznata s cijenama i kupuje po unaprijed poznatim cijenama, a prodaje po onim cijenama koje su nepoznate odnosno cijene koje budu tek naknadno definirane i formirane. Osim toga, Cantillon je 1755. godine zaključio da poduzetnik ulazi u taj posao radi ostvarivanja profita. Dolazi i do pojava ranih ekonomskih teorija koje su usko povezivale ekonomsku aktivnost s aktivnošću ljudi. U srednjem vijeku dolazi do pojave nove vrste poduzetništva. Zbog čestog ratovanja i sukoba, vlasništvo i društveni status nisu garantirali uspjeh pa je krenula izrada oružja, obrambenih kula i sličnih potrepština za ratovanje kako bi bili sigurniji. Poduzetništvo kao sama djelatnost pojavilo se između 12. i 15. stoljeća. To je obuhvaćalo poslove kao što su trgovina, brodarstvo, osvajanja novih područja i slično. Tipovi poduzetnika u to doba bili su: gusari, feudalci, obrtnici i trgovci. Sam početak trgovačkih poduzeća bio je u 12. stoljeću i Italiji. Do kraja 14. stoljeća pojavljivala su se i trajna udruženja koja su bila nalik prema poslovnom obliku na današnja javna trgovačka društva. Uz to, poduzeće kao sam gospodarski subjekt koji djeluje zasebno nastalo je osamostaljenjem privredne aktivnosti od poduzetnikova kućanstva odnosno pretvaranje poduzeća u gospodarski organizam koji je samostalan. U 17. stoljeću dolazi do pojave i razvoja stvaralačkog poduzetništva. Sukladno tome, tek u 17. stoljeću govorimo o trgovačkom tipu poduzetnika koji uistinu trguje životinjama, krznom i slično. Ovdje dolazi i do pojave rano kapitalističkog poduzetnika koji počinje razmjenjivati proizvode Europe za tropske i slične proizvode. Škrtić i Mikić (2011, str. 82.) Poduzetništvo u 21. stoljeću odnosno danas obilježava informatizacija i internetizacija što je omogućilo izvoz na globalna tržišta.

2.4.2. Suvremeno poduzetništvo

Suvremeni pristup poduzetništvu se mijenjao usred promjena na tržištu i dolasku novih trendova. Danas, suvremeni poduzetnik prije donošenja bilo kakve poslovne odluke mora analizirati poslovno okruženje u kojem se nalazi i posluje. Suvremeni poduzetnik mora prikupljati i obraditi sve informacije i podatke iz okruženja, a koja su važna za samo poslovanje ili poduzeće. Suvremeni poduzetnik mora prihvaćati promjene nastale na tržištu kao i u okruženju poduzeća te prihvaćati suvremene trendove. Suvremeno poduzeće je ono poduzeće koje uvijek nastoji unaprijediti svoje proizvode i kvalitetu proizvoda i usluga. Također, suvremeno poduzeće mora imati sposobnost učenja i prilagođavanja promjenama koje nastaju u poslovanju i promjene želja i navika kupaca.

Poduzetništvo donosi velike prednosti, kao na primjer nezavisnost, neovisnost, fleksibilnost u radnom vremenu, veći profit itd., no ono traži i podrazumijeva žrtvu i velike zahtjeve, neizvjesnost, stres koji je prisutan svakodnevno zbog rizika, teški rad, upornost, puno vremena uloženi u rad. U poduzetničkoj praksi postoji i poduzetnički rizik koji često povezujemo s oportunitetnim troškom. Oportunitetni trošak podrazumijeva planski ili nepromjenjivi koji povezujemo s pojedinačnim poduzetničkim projektom. (Škrtić i Mikić, 2011, str. 109)

Današnje poslovanje i način poslovanja obilježava globalizirano tržište te veliki broj konkurenata i konkurencije što traži od poduzetnika potpunu koncentraciju i posvećenost na poslovno okruženje kako bi opstao. Suvremeni poduzetnik na vrijeme treba detektirati moguće probleme i prijetnje u okruženju te ih ukloniti ili izbjeći.

2.4.3. Prednosti i nedostaci poduzetništva

Prednosti i nedostaci poduzetništva pokušavaju izbalansirati rizik od nove ideje s nagradama koje se događaju ako ona uspije i bude uspješna. Osnivanje tvrtke izvlači toliko energije i uvjerenja da poduzetnik možda odmah na početku nema jasan cilj i smislenu misiju, što zapravo i nije dobro. Na početku mora postojati jasan cilj i svrha poslovanja.

Neki glavni nedostaci poduzetništva su to što mnogi vjeruju da poduzetništvo ima samo koristi i da pojedincima donosi samo dobro i veliku zaradu. Ponekad su ljudi u zabludi i smatraju poduzetništvo i pokretanje vlastitog biznisa laganim i unosnim bez puno truda. Međutim, to nije stvarnost i uključene su negativne točke poslovanja kojih bi svaka osoba koja kreće u poduzetnički pothvat morala biti svjesna. Izgleda unosno polje i uistinu jest, no mora postojati određena razina poduzetničkog obrazovanja kako bi bilo ostvareno više prednosti nego nedostataka. Sukladno tome, nedostatak može i biti kada osoba nema dovoljno znanja i stručnosti, a pokrenula je posao. U tom slučaju, poduzetništvo će negativno reagirati.

Nedostatak je također i porast odgovornosti i vremena utrošenog na posao. Poslovanje može i propasti, pa i je i mogućnost propadanja jedan od osnovnih nedostataka. Kao nedostatak navela bih i ovisnost o konkurenciji i stalno prilagođavanje poslovanja kako bismo bili bolji od konkurenata.

Također, postoji pogodnost koju nudi redovni posao naspram poduzetništva i to je fiksno radno vrijeme za većinu poslova. Međutim, ova sloboda ne dolazi dok radite kao poduzetnik. Može se raditi u dugim smjenama od čak 16 sati, a da se ne zaradi previše novca. U početku je važno puno se posvetiti poslu kako bi se kasnije taj trud isplatio. U kasnijoj fazi kada poslovanje postaje stabilnije dolazi i do više slobodnog vremena.

Kao još jedan nedostatak navela bih postojanje i prilično nove i čvrste vrsta stresa koji uključuje poduzetništvo. Mnogo je kvarova koji su uključeni u početne godine ovog poslovanja pa bi poduzetnik trebao biti spreman na to. To je posao kojemu se moramo puno posvetiti i može dovesti do velikog stresa i nesigurnosti. U slučaju da je osoba sklona stresu i da ju jednostavno prevlada stres i ne uspije dobro upravljati svojim poslovanjem može doći do propasti i gubitka uloženog kapitala.

Neke glavne prednosti poduzetništva su to što postoji mogućnost da iskoristimo svoje potencijale na najbolji mogući način. Prednost je što pokrećemo posao koji volimo i ono čime se želimo baviti. Na taj način radimo ugodno s korisnim i preuzimamo kontrolu u svoje ruke.

Kretanje putem poduzetništva daje znak hrabrosti i sposobnosti pojedinaca da ostvare svoje ciljeve i vide rast i napredak u svojoj karijeri. Nitko se ne može miješati u proces donošenja odluka, odnosno uvijek postoje ljudi koji pomažu donijeti najbolju odluku, no ipak je glavna odluka na samom poduzetniku. To jednostavno znači da poduzetnik ponekad mora izaći iz svoje zone udobnosti i riskirati.

Malo je ograničenja, poduzetništvo nudi čistu neovisnost pojedincu. Ni na koji se način ne može usporediti s bilo kojom profesionalnom prilikom. Potpuna kontrola nad sudbinom ostaje u rukama osobe.

Kao poduzetnik, osoba može istražiti gomilu prilika koje posao nikada ne može ponuditi. Osim što možete zaraditi novac, možete se baviti i područjima koja uvijek želite. Pojedinac ima opremu za sve stvari koje se kreću od širenja poslovanja, pa čak i do prekvalifikacije zaposlenika ili vas samih. Kao prednost, navela bih i zapošljavanje obitelji i vlastito biranje zaposlenika i suradnika. Naime, poduzetnik sam bira ljude sa kojima će poslovati i ljude koje će zaposliti na način da stvara sebi ugodno radno okruženje.

Kao što je već rečeno, poduzetništvo nudi veću fleksibilnost koja pojedincima daje slobodno vrijeme za uključivanje u zajednicu. Popis je prilično otvoren kada je riječ o raznim načinima na koje se može pomoći društvu. Ovakve mogućnosti omogućuju im upoznavanje

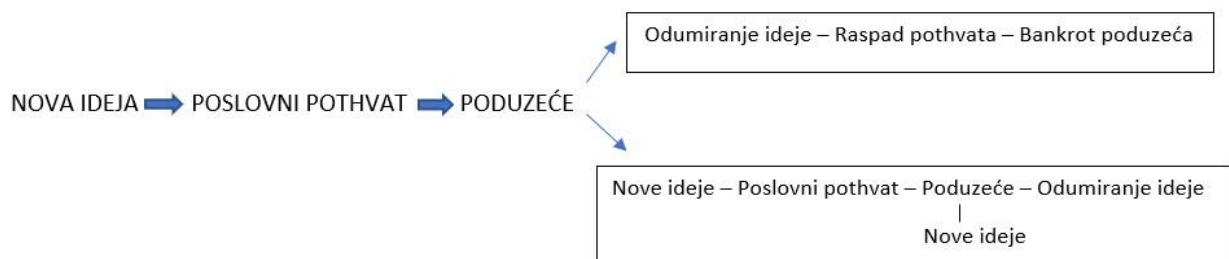
novih lica i prilika za nova poslovanja koja mogu biti vrlo korisna za poslovanje. Ova fleksibilnost omogućuje ljudima stvaranje dugoročnog odnosa s partnerima, kupcima i kolegama u zajednici.

2.4.4. Značaj države i EU u potpori poduzetništvu

Za početak, postoje određeni uvjeti za razvoj poduzetništva koji moraju biti ostvareni. Uvjete za razvoj poduzetništva dijelimo u dvije temeljne skupine, a to su: opći uvjeti za razvoj poduzetništva i posebni uvjeti razvoja poduzetništva. Opći uvjeti odnose se na više čimbenika kao što su socijalni, ekonomski i politički koji zapravo omogućavaju razvoj poduzetništva. Oni prvenstveno moraju biti razvijeni kako bi se samo poduzetništvo moglo razvijati. Spomenuti posebni uvjeti za razvoj poduzetništva odnose se na ekonomsku razvijenost, razvijenost poduzetničke infrastrukture i zakonski uvjeti o osnivanju poduzeća. U slučaju da ovi uvjeti svi budu ispunjeni, uspješnost razvoja poduzetništva je zagarantirana. Od velike koristi za razvoj poduzetništva su i obrazovne institucije kao što su škole i fakulteti. Postoje i servisne službe kao što su marketing agencije, službe koje služe za obradu podataka, računovodstveni servisi i slično. Od velike važnosti za razvoj poduzetništva je i osnivačka infrastruktura koja obuhvaća sljedeće:

1. Obrazovanje osnivača
2. Osnivačka savjetovanja
3. Inkubacijske centre
4. Osnivački kapital
5. Osnivačka istraživanja (Buble, 2006, str 65)

Na temelju iduće slike možemo vidjeti lanac poduzetničkog razvoja koji započinje novom idejom i karakteristično je da iz te jedne ideje može nastati velika cijela mreža i veliki broj poduzetničkih pothvata i poduzeća. Cilj je svake nacionalne ekonomije uspostaviti takav lanac i poboljšati razvoj poduzetništva u svojoj zemlji.

Slika 3. Lanac poduzetničkog razvitka

(Izvor: vlastita izrada autorice prema Buble, 2006, str 62)

Država svojim politikama i programima nastoji pomoći te potaknuti razvoj poduzeća i vlastitog poduzetništva. Posljednjih godina je to često i definirano kroz korištenje EU fondova.

Činjenica da su najbolje prakse u svakoj od kategorija politika raspodijeljene među svim državama koje su odgovorile sugerira da države moraju puno naučiti jedna od druge. Ako bi se države ocjenjivale kolektivno, podaci sugeriraju da se u nekoliko država javljaju pozitivni trendovi, o čemu svjedoče najbolje prakse. Međutim, još uvijek postoji značajan prostor za poboljšanje. Ova procjena ne bi trebala obeshrabrili državne kreatore politike. Uvjerljivi argument za ulaganje državnih sredstava u potporu poduzetnicima iznosi se tek sada.

Europska komisija vidi poduzetništvo kao djelovanje na prilike i ideje i njihovo pretvaranje u vrijednost za druge, koja može biti financijska, kulturna ili socijalna. Europska poduzetnička politika ima za cilj podržati tvrtke, posebno mala i srednja poduzeća, tijekom njihovog životnog ciklusa, promičući poduzetničko obrazovanje na svim razinama, kao i dosezanje i poticanje određenih grupa s poduzetničkim potencijalom. ESF (Europski socijalni fond) pomaže poduzetnicima i samozaposlenim na brojne načine, uključujući pružanje obuke o osnovama vođenja poduzeća, pravnim i financijskim vještinama potrebnim za pokretanje posla. Neki programi uključuju poslovne mentore koji pomažu poduzetnicima kroz kritičnu prvu godinu. Drugi promiču poduzetničke mreže za razmjenu iskustava i pružanje podrške.

Europska komisija daje podršku poduzetništvu jer je uspjeh tvrtki i industrija u EU važan za poticanje zapošljavanja i stvaranje novih i boljih radnih mjesta. Velik dio tog uspjeha ovisi o kvaliteti i vještinama radne snage te sposobnosti prilagodbe promjenama. Kao rezultat toga, mnogi samostalni poduzetnici i korporacije koriste ESF kako bi poboljšali svoj najvrjedniji resurs – kompetenciju i fleksibilnost svojih zaposlenika. (Europska komisija, bez dat.) Za Europsku uniju, inovacije i poduzetništvo snažni su vektori za prevladavanje globalnih društvenih izazova od klimatskih promjena i održive energije do hrane i zdravog života. Inovacija je poticaj poduzetništva i način osnaživanja ljudi da preuzmu odgovornost za svoj život i ekonomski prosperitet.

Postoje i politike i programi uključivog poduzetništva koji imaju osnovni cilj osigurati da svi ljudi, bez obzira na njihove osobne karakteristike i porijeklo, imaju jednake mogućnosti pokretanja i vođenja vlastitog poslovanja. Ove politike obično ciljaju na skupine koje su nedovoljno zastupljene u poduzetništvu ili se suočavaju s većim preprekama za poduzetništvo i samozapošljavanje, kao što su žene, mladi, nezaposleni i imigranti. (Better policies for better lives, bez dat.)

Što se tiče poticanja razvoja malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, razlikujemo tri najznačajnije institucije za razvoj i poticanje gospodarstva u RH, a to su:

1. Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva (MINGO) – zadatak je voditi aktivnu politiku zapošljavanja i obavljanje upravnih i drugih poslova, a cilj je dati poticaj poduzećima da se postigne što veća konkurentnost poduzeća u Hrvatskoj. („Ministarstvo rada, gospodarstva i poduzetništva [MINGO]“, bez dat.).
2. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) – neke od osnovnih aktivnosti su izdavanje jamstva za kredite u poduzetništvu, razvoj poduzetničke infrastrukture, poticanje poduzetništva za mlade i žene, stvaranje poduzetničke klime i slično
3. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) – osnovni je zadatak poticanje samog razvoja gospodarstva i unaprjeđenje (Bolfek i Sigurnjak, 2011, str 184)

Prema Bolfek i Sigurnjak (2011, str 185) postoje i poduzetničke potporne institucije:

1. Poduzetnički centri
2. Poduzetničke zone
3. Poduzetnički inkubatori
4. Tehnološki parkovi
5. Srednje, visoke i poslovne škole
6. Poduzetničke udruge

3. Pojmovno određenje poduzetnika i njegovih vještina

Postati poduzetnikom nije teško, no teško je biti uspješan poduzetnik. Mogućnost postati poduzetnikom imaju svi, no ne završavaju svi poduzetnički pothvati uspjehom. Iz tog razloga, važno je posjedovati određene vještine koje poduzetnika čine uspješnim.

3.1. Pojam poduzetnika

Poduzetnik je pojedinac koji stvara novo poduzeće, snoseći većinu rizika i uživajući u većini nagrada. Proces osnivanja tvrtke poznat je kao poduzetništvo. Poduzetnika se obično smatra inovatorom, izvorom novih ideja, dobara, usluga i poslovanja ili postupaka. Poduzetnici hrabre ideje pretvaraju u stvarnost. Oni stvaraju radna mjesta i doprinose gospodarstvu, ali postoje različite vrste poduzetnika i svaka vrsta odabire svoj put na temelju svoje osobnosti,

sposobnosti i okruženja. Još uvijek nema točno jasne i jedinstvene definicije poduzetnika. Mnoga literatura govori zapravo o poduzetnicima i obrazovanju za poduzetnike u odrasloj dobi, no poduzetnikom se postaje od malih nogu. Nekoliko istraživanja govore da na vjerojatnost djeteta da postane poduzetnik utječe njegova okolina u djetinjstvu kao što su roditelji ili rodbina koji su poduzetnici i slično. Tako možemo zaključiti da utjecaji i okolina u djetinjstvu imaju važan učinak i utjecaj na osobu i njezin odabir postati poduzetnikom. Sandra M., (2016, str. 76.)

No, prema Buble i Kružić (2006, str. 46.) kažemo da je poduzetnik osoba koja je spremna stvarati biznis i to s ciljem da bi bio ostvaren profit i rast, a da se pritom koristi promišljenim, planskim pristupom koji je zasnovan na temelju strateškog menadžmenta. Također navode da se i poduzetnik može sagledati kao izuzetno inovativna osoba na temelju toga što stvaraju nove proizvode te primjenjuju razne kreativne načine upravljanja i kreativne strategije. Sukladno tome, možemo izdvojiti tri ključna elementa koji služe za definiranje poduzetnika, a to su: stvaranje bogatstva, preuzimanje rizika i stvaranje vrijednosti.

Poduzetnik je osoba koja ima poslovni duh u sebi i posjeduje sposobnost da rukovodi, to je osoba koja je puna znanja o samim ljudima i poslovima i uvijek je odlučna u svom poslu i osoba koja je spremna da preuzme rizik. Za poduzetnika kažemo i da je poslovni čovjek koji svoj novac ulaže u poslovni pothvat kako bi zaradio odnosno ostvario dobit. Bez obzira u kojem kontekstu spominjemo poduzetnika kao osobu on uvijek ima određene karakteristike, a to su: kreativnost, inovativnost, dinamičnost, spremnost na rizik i uporan rad. Poduzetnik je vođen svojom vlastitom idejom i ima sposobnost brze prilagodbe i uočavanja gospodarskih šansi. Škrtić i Mikić (2011, str 101)

Ako govorimo o ulozi i tipu poduzetnika to možemo izraziti na više različitih načina, ovisno s kojeg aspekta promatramo poduzetnika. Pa tako prema Frohlichu i Pichleru razlikujemo nekoliko tipova poduzetnika ovisno o kriteriju talenta. Prema toj podjeli razlikujemo:

1. Univerzalac – podrazumijeva onog poduzetnika koji ima puno interesa i iskazuje interes u mnogo područja, svestran je i zainteresiran za bilo koje područje biznisa. Nažalost, takav poduzetnik nije dovoljno stručan i kompetentan ni u jednom od područja u kojima iskazuje interes kako bi postao vodeći.
2. Pionir – podrazumijeva poduzetnika koji ima manju sklonost organizaciji i kontroli, lako se prilagođava promjenama
3. Organizator – podrazumijeva poduzetnika koji ima sklonost za temeljna načela moderne organizacije

4. Rutiner – onaj poduzetnik koji pokazuje neznatnu spremnost na promjene i nije sklon novim okruženjima (Buble i Kružić, 2006, str. 50)

3.2. Potrebne vještine poduzetnika za rast i razvoj poduzeća

Za svakog poduzetnika važno je da posjeduje određene vještine i kompetencije koje ga čine uspješnim poduzetnikom i osobom stvorenom baš za poduzetništvo. Važno je da osoba posjeduje neke od standardnih vještina poduzetnika. Isto tako, važno je te iste vještine preispitati prije ulaska u sam poduzetnički pothvat što smatram da ne bi trebalo biti preteško, a opet od velike koristi. Sami sebe najbolje poznajemo, no uvijek je dobro i čuti drugo mišljenje kako bismo vidjeli jesmo li uistinu spremni za poduzetnički pothvat i posjedujemo li potrebne poduzetničke vještine.

Postoji nekoliko osnovnih vještina poduzetnika koje se smatraju važnim osobinama koje će vam pomoći da postanete učinkovitiji vođa. Bilo da se radi o preuzimanju inicijative, razvijanju vještina kritičkog razmišljanja ili učenju kako motivirati i osnažiti one oko sebe, morate se stalno izazivati kako biste poboljšali svoje sposobnosti vođenja. Vještine vođenja mogu odigrati veliku ulogu u razvoju karijere poduzetnika. Kako bi netko bio učinkovit vođa i pomogli u napredovanju u karijeri, trebat će imati i „soft“ vještine, poput sposobnosti da budete dobar slušatelj i komunikator.

U suvremenom svijetu nije jednostavno biti poduzetnik. Potrebna je povezanost i ljubav između poduzetnika i zaposlenika kako bi zaposlenici u konačnici bili motivirani doći na posao koji treba odraditi odgovorno i dobro. Biti poduzetnik je funkcija, on je dakle, čovjek koji rukovodi ljudima, posjeduje stav i viziju kako bi zajedno sa svojim timom postigao efektivnost što je rezultat pravilno postavljenih prioriteta i odrađivanja pravih stvari u pravo vrijeme.

Osoba koja ima razvijene vještine, dobru komunikaciju, aktivno slušanje i koja dobro postavlja pitanja je potrebna poduzeću kako bi u skladu s okruženjem i mogućnostima sa svojim timom izvršila određene ciljeve. Poželjno je da svaki poduzetnik ima razvijenu asertivnost, sposobnost da se bori za prava bez agresivnog ponašanja za dobrobit svog tima i tvrtke.

Svakodnevno bi trebalo educirati članove svog tima, zaposlenike, na način da se pruži teorijski dio, a do rješenja samostalno dođe na osnovu samostalnog kritičkog zaključivanja. Važno je znati raspolagati znanjem, ono naučeno primijeniti u praksi.

Svaki zaposlenik doprinosi na neki način određenom projektu, svatko je jedinstven na svoj način te raspodjelom zadataka članovima u timu poduzetnik pokazuje autoritet, balansira posao i emocionalnu inteligenciju, što se na kraju odrazi kao uspjeh. Između samih zaposlenika i zaposlenika i klijenata mora postojati ugodna i pristojna komunikacija.

„Komuniciranje čini osnovu uspješnog dinamičkog funkcioniranja organizacije i predstavlja proces prijenosa informacija između subjekta koji na osnovi razumijevanja stvara uvjete za akciju.“ (Bahtijarević-Šiber, 1991, str 58)

Škrtić i Mikić (2011) navode osnovne vještine koje bi trebao posjedovati poduzetnik:

1. Inovativnost
2. Samouvjerenost
3. Uporan rad
4. Postavljanje ciljeva
5. Odgovornost
6. Razumno preuzimanje rizika

3.2.1. Inovativnost

Inovativnost je ta koja čini poduzetnika uspješnim. Inovativnost je jedna od najbitnijih vještina poduzetnika, ali i vještina koja se najčešće pojavljuje. Važno je da poduzetnik posjeduje vještinu inovativnosti kako bi uvijek mogao biti u trendu s tržištem pa čak i ispred njega. Uvijek je korisno da je osoba inovativna i uvijek spremna ponuditi neke nove, inovativne, zanimljive ideje koje će nadmašiti samu konkurenciju. Takva inovativna ideja pozicionirati će poduzetnika visoko na ljestvici na tržištu i samim time je uspjeh tom poduzeću zagarantiran. Kupcima i klijentima je uvijek privlačno nešto što je novo i nešto što još nisu vidjeli, a upravo to je inovativnost.

Kaže se da inovativnost sastoji od nekoliko procesa kao što su razvoj novog proizvoda, primjena tih novih proizvoda, usluga, procesa, postupaka, uvođenje novih promjena u poslovanje i uvođenje novih rješenja. No, u praksi ipak postoji i slučaj da zapravo sam poduzetnik ne mora biti inovator. Postoje poduzeća u kojima se poduzetnik i inovator razlikuju iz razloga jer poduzetnici koji raspolažu svojim novcem ne moraju biti obdareni vlastitom inovativnošću. Sama inovacija koja postoji kao krajnji rezultat inovativnosti je izuzetno bitna u svakom poslovanju i ona je ta koja nikada ne završava. Jednostavno nema takve mogućnosti da jedna inovacija zaživi dugi niz godina i da u tome više nije potrebno nikakvog unaprjeđenja i dorade. Zbog same konkurencije, koja se također trudi biti inovativna, važno je ostvariti konkurentsku prednost temeljem kontinuiranog ostvarivanja novih ideja. Škrtić i Mikić (2011, str. 108)

3.2.2. Samouvjerenost

Smatramo logičnim da poduzetnik odnosno osoba koja je odlučila pokrenuti svoj vlastiti posao vjeruje u sebe. U suprotnome, da osoba nema povjerenja u sebe i smatra da nije

sposoban za takav pothvat, ne bi bilo dobro ni kretati u poduzetnički pothvat. Svakako, smatram da je samouvjerenost vještina koja se gradi tokom cijelog života temeljem svakodnevnih aktivnosti u životu. Često osobe koje nikada nisu vjerovala u sebe odjednom počnu drugačije sagledavati na tu situaciju i počnu vjerovati u sebe uz pomoć i podršku drugih ljudi. Samouvjerene osobe će uvijek imati i visoke ambicije i ciljeve naspram osoba koje nemaju vjeru u sebe i koje nemaju samopouzdanje. U doticaju s ciljevima, važno je spomenuti da svaki uspješan poduzetnik mora imati jasno definirane ciljeve i misiju. Ciljevi podrazumijevaju osobni stav poduzetnika koji se odnosi na dugoročno predviđanje budućnosti i metode ostvarenja. Misija podrazumijeva pravce u kojima treba krenuti kako bi počeli poslovno djelovanje.

3.2.3. Uporan rad

Uporan rad uvijek treba biti povezan sa poduzetnikom. Poduzetnik je osoba koja mora izrazito puno vremena i truda uložiti u svoj sad i posao kako bi on bio uspješan. Poslovanje u početku iziskuje puno odricanja i puno vremena koje je uloženo u osmišljavanje prethodno spomenutih inovacija kako bi poslovanje bilo na određenoj razini i kako bi se odmah na početku probilo na tržište i ostalo na dobroj tržišnoj poziciji. Najvažnije je izabrati posao kojim se uistinu želimo baviti kako na ovaj uporan rad ne bismo gledali kao na nešto negativno, već bismo ga obavljali s radošću, veseljem i uzbuđenjem.

3.2.4. Postavljanje ciljeva

Kao što je već napomenuto, važno je da poduzetnik svoje ciljeve odredi odmah u početku i da krene s određenim ciljevima koji će mu služiti kao vodilja u poslovanju. Osobni ciljevi poduzetnika i ciljevi poslovanja su povezani. Svakako se biraju oni ciljevi koji odgovaraju tržišnoj situaciji, no i svaki će poduzetnik sagledati na to da njegovi osobni ciljevi budu isto tako ostvareni. Važno je znati što želimo postići i za koga. Ciljevi moraju biti ambiciozno postavljeni, ali i u skladu s realnim mogućnostima.

3.2.5. Odgovornost

Važno je da poduzetnik bude odgovorna osoba i da sve sve obaveze i zadatke obavlja u ugovorenom roku i na način na koji je to dogovoreno. Za odgovornost se kaže da se odnosi na odgovaranje nekoj mjerodavnoj osobi za vlastiti posao. Pitamo se kome su poduzetnici odgovorni. U konačnici, poduzetnici su odgovorni sebi samima i oni žele priznanje za uspjeh i da se taj uspjeh u slučaju da se desi prepíše njima. Isto tako, poduzetnici moraju biti svjesni i odgovorni i preuzeti svu krivnju na sebe. (Škrtić i Mikić, 2011, str. 113)

3.2.6. Razumno preuzimanje rizika

Kao što je već napomenuto, poduzetnik mora biti svjestan da će možda na kraju morati prihvatiti i preuzeti svu krivnju na sebe. Poduzetnik podliježe riziku koji se odnosi na neuspjeh poslovanja. Poznato je u ekonomskoj teoriji da su izgledi za uspjeh odnosno za neuspjeh 50 naprama 50 i da nema nekih opcija između. Već je prethodno spomenuto da je poduzetnik zapravo osoba koja odlučuje preuzimati rizik i prenosi na sebe tu odgovornost. Poduzetnički rizik podrazumijeva mogućnost odabira pogrešne odluke zbog određenih nepredvidivih događaja o kojima nismo ni razmišljali, greške ljudskog faktora u organizacijskom procesu i slično. Sukladno tome, poduzetnik prije donošenja konačnih odluka mora dobro promisliti i ispitati sve dostupne informacije na tržištu te preispitati i uzeti u obzir moguću i stvarnu, trenutnu konkurenciju. Kako bi se sama nesigurnost i rizik smanjili, poduzetnici često između više tehnoloških rješenja oni odabiru ona fleksibilnija. U slučaju da se dogodi neki neplanirani događaji u poslovanju tada fleksibilnija tehnička rješenja nude na primjer alternativnu proizvodnju ili bilo kakvu prilagodbu novonastalom događaju. Primjerice, novonastala situacija s COVIDOM-19 koja se dogodila preko noći i nitko nije očekivao da će toliko dugo trajati. Kako poduzeća ne bi propala morali su brzo reagirati i osmisliti što učiniti kako bi opstali u tom periodu trajanja virusa. Poznato je da su pojedina poduzeća morali zatvoriti svoja vrata trajno jer se nisu uspjeli dobro organizirati i izvući prihode koji su potrebni za poslovanje, nisu pronašli izlaz iz situacije i to je na žalost bilo jedino rješenje. Rizik je jednostavno neizbježan u svakom poslovanju i prati svako novo poduzeće. Neko poduzeće će uspjeti nositi se s rizikom dok će drugo možda propasti. Ne možemo unaprijed definirati koja će to poduzeća opstati, a koja će propasti. Iz tog razloga, važno je da osnivač preuzme rizik i nosi se s njim najbolje što može. Buble i Kružić (2006. str 47)

4. Poduzetničko obrazovanje

Promjene u današnjem okruženju su toliko nagle i brze da svi moraju konstantno učiti sa promjenama i prilagođavati se novim znanjima i novoj tehnologiji. Bilo da se radi o zaposlenim ljudima, nezaposlenim ili poduzetnicima, svi moraju stalno učiti i pospješiti svoje znanje na način da se posvete cjeloživotnom učenju, stjecanju novih znanja i jačanju postojećih znanja i kompetencija. Dakle, u prvi plan se stavlja cjeloživotno učenje koje je neophodno za gospodarski rast i rast pojedinaca. Isto tako, za gospodarski rast izuzetno je važna inovativnost, učenje, aktivnost i uspjeh poduzetnika. U današnje vrijeme znanje postaje najvažniji resurs na kojem sve moderne ekonomije zasnivaju svoj razvoj. Iz tog razloga, važno je cjeloživotno učenje i općenito poduzetničko obrazovanje kako bi poduzeće i samo

poslovanje bilo u rastu i razvoju, a u konačnici rezultiralo uspjehom. U većini razvijenih zemalja je prioritet ulaganje u obrazovanje jer to smatraju temeljem uspjeha.

Ideja o uključivanju poduzetništva u obrazovanje potaknula je mnogo entuzijazma posljednjih nekoliko desetljeća. Rečeno je da iz toga proizlazi bezbroj učinaka, kao što su gospodarski rast, rast obujma posla, stvaranje i povećana društvena otpornost, ali i individualni rast, povećani školski angažman i poboljšanje jednakosti. Kada govorimo o poduzetničkom obrazovanju, svako to sagledava na drugi način, isto kao i definiciju poduzetništva. Neki smatraju da obrazovanje treba podučiti na koji način i kako ostvariti i otvoriti svoje poduzeće. Ovo se naslanja na prilično usku definiciju poduzetništva promatranu kao puko pokretanje posla. Drugi pak smatraju da se ne radi uopće o pokretanju nečega vlastitog već o tome da osobe koje polaze razne programe obrazovanja budu inovativnije, kreativnije, više orijentirane dobrim prilikama i slično. Kako učenike učiniti poduzetnijima vjerojatno je najteže i najvažnije pitanje u ovoj domeni. Mnogi istraživači tvrde da je u tu svrhu, kako bi učinili učenike poduzetnijima, važan pristup učenja kroz rad. (Entrepreneurship in education, 2015)

Poduzetnička kompetencija u Europskom okviru ključnih kompetencija podrazumijeva sposobnost pojedinca da potakne promjene (aktivna komponenta) te sposobnost prihvaćanja, podrške i prilagodbe inovacijama koje donose vanjske okolnosti (pasivna komponenta). Europska unija definira poduzetništvo kao jednu od životnih kompetencija koje pojedinačnim osobama pružaju lakše zaposlenje i konkurentnost. U definiranju ove sposobnosti govorimo o pojedincima koji pretvaraju ideje u aktivnosti i događaje, imaju vještine upravljanja projektima te kreativnost i inovativnost. Na taj je način definicija poduzetništva mnogo šira nego što većina ljudi u društvu razumije, to je više od pukog pokretanja poduzeća i vođenja poslovanja. Isto tako je i poduzetničko obrazovanje puno više od osposobljavanja za pokretanje vlastitog posla, jer uključuje razvoj osobnih kvaliteta i vještina kao što su kreativnost, inovativnost, samopouzdanje i mnoge druge. Istraživanja pokazuju da obrazovanje može značajno doprinijeti izgradnji poduzetničkih stavova, znanja i vještina. Određeni (mali) postotak ljudi su rođeni poduzetnici, tj. imaju predispozicije za poduzetno djelovanje u svim sferama života. Najveći postotak ljudi, međutim, nema obilježja poduzetnika pa je izuzetno važno poduzetničko obrazovanje kako bi ih stekao.

U europskom okviru ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, poduzetništvo se promatra kao jedinstvena sposobnost čovjeka da ideju provede u djelo, a uključuje spremnost na preuzimanje rizika, kreativnost i inovativnost i sposobnost da planira i upravlja projektima. Razvoj takvih osobina osobnosti osnažuje osobu ne samo u privatnom životu i društvenim interakcijama, već i na radnom mjestu, omogućuje joj da osvijesti kontekst svoje profesije i da na najbolji način iskoristi prilike i potrebna znanja od strane onih koji pokreću i ostvaruju vlastite poslovne pothvate ili se uspješno bave raznim društvenim ili gospodarskim aktivnostima.

Poduzetničko obrazovanje sastoji se od tri komponente:

1. osobni razvoj – samopouzdanje, jačanje poduzetničkog duha, osobni razvoj, želja za uspjehom i pokretanjem aktivnosti
2. razvoj poslovanja - tehnička i financijska pismenost te vještine samozapošljavanja, zapošljivost, poduzetništvo u funkciji osobnog napredovanja
3. razvoj poduzetničkih vještina - razvoj društvenih vještina, suradnja, kreativno rješavanje problema, prepoznavanje prilika, prezentacija, vođenje i upravljanje timom, suradnja u zajednici, poznavanje kulturnih normi i njihov utjecaj na poslovanje

Ciljeve poduzetničkog obrazovanja možemo svrstati u tri kategorije. Prvi cilj bio bi naučiti ljude da razumiju samo poduzetništvo i uloge poduzetnika u poslovanju. Drugi cilj odnosi se na to da se ljude nauči kako da budu poduzetni odnosno to podrazumijeva osposobljavanje pojedinca da preuzme odgovornost. I zadnji, treći cilj, odnosi se na učenje ljudi da budu poduzetnici. Odnosi se na pripremu pojedinca da postane odgovaran poduzetnik i da odgovorno upravlja svojim poduzećem. Peterka, Delić, Perić (2016, str 25)

Dakle, važno je da edukacija i motivacija mladih koji poduzimaju inicijative postoje na svim razinama obrazovanja, poduzetničko obrazovanje iznimno je važan dio cjeloživotnog učenja i obrazovanja, a također čini važan dio općeg ljudskog obrazovanja.

	Važnost za pojedinca	Važnost za organizaciju	Važnost za društvo
OTVARANJE RADNIH MJESTA	Postoji više pojedinaca koji su voljni i sposobni kreirati i stvarati nova radna mjesta	Organizacije koje su u razvoju i rastu kreiraju više radnih mjesta	Poduzetništvo i inovativnost su glavni putevi ka razvoju novih radnih mjesta
EKONOMSKI USPJEH	Poduzetništvo i poduzetničko obrazovanje mogu pojedincima donijeti ekonomski uspjeh	Organizacijska obnova i razvoj temelj su svake dugoročno uspješne tvrtke	Procesi obnove i razvoja su temelj za vitalnost ekonomije i gospodarstva
GLOBALIZACIJA, INOVACIJE I OBNOVA	Ljudi trebaju imati poduzetničke vještine i sposobnosti napredovanja kako bi se prilagodili svijetu koji se stalno mijenja	Poduzetničke tvrtke igraju presudnu ulogu u mijenjanju tržišne strukture i razvoju tržišta	Fleksibilno tržište zahtijeva ljude s visokom razinom vještina
OSOBNA RADOST, ANGAŽMAN I KREATIVNOST	Stvaranje, vrijednost stvaranja i kreativnost izazivaju radost i ponos kod ljudi i pojedinaca	Kreativnost i zadovoljstvo zaposlenika ključni su za razvoj organizacije	Ekonomsko bogatstvo zemlje usko je povezano i korelira sa radošću svojih građana
DRUŠTVENI IZAZOVI	Ljudi mogu biti pokretači promjena u društvu i mogu postići ekonomski uspjeh	Organizacije mogu sudjelovati u inicijativama socijalnog poduzetništva kako bi stvarale društvenu vrijednost.	Socijalno poduzetništvo rješava probleme u društvu koje tržišna ekonomija i gospodarstvo nisu uspjeli

Slika 4. Pregled razloga zašto se poduzetništvo smatra važnim i relevantnim
(Izvor: vlastita izrada autorice prema Entrepreneurship in education, 2015)

Na temelju slike možemo vidjeti kakvu važnost poduzetništvo ima za pojedinca, za organizaciju i za društvo. Može se sagledati kroz otvaranje novih radnih mjesta, ekonomski uspjeh, globalizaciju, osobnu radost i društvene izazove. Za svaku stranu poduzetništvo nudi određene prednosti i pogodnosti. Iz vidljivih razloga kažemo da je poduzetništvo jako važno u puno segmenata i doprinosi pojedincu, ekonomiji i gospodarstvu, osobnoj sreći i nekim društvenim izazovima. Na temelju zaključka da je poduzetništvo važno i od velike koristi, kako i za pojedinca tako i za društvo, važno je posvetiti pažnju poduzetničkom obrazovanju kako bi se povećala šansa za uspjehom i donijele mnoge pogodnosti i prednosti koje uspješno poduzetništvo za sobom nosi.

4.1. Nova ekonomija i poduzetništvo

Tijekom puno godina dolazi i do pojma nove ekonomije koji se temelji na novijim mogućnostima u poslovanju koje su nastale kao posljedica povećanja količine znanja i kao posljedica intenzivnog korištenja i primjene informacijske i komunikacijske tehnologije u samom poslovanju. Prije su osnovni element za rast i razvoj poduzeća bile ljudske ruke i rad dok je danas taj glavni element sam mozak. Važno je jako dobro organizirati i osmisliti poslovanje poduzeća kako bi ono bilo uspješno i tek onda koristilo ruke za kvalitetan rad. U novijoj ekonomiji najvažniji resursi su sposobni zaposlenici koji kreiraju nove ideje, stvaraju vrijednosti i inoviraju poslovanje poduzeća. Upravo takvi zaposlenici postaju oni koji posvete dovoljno pažnje poduzetničkom obrazovanju.

KLASIČNI ČIMBENICI POSLOVANJA	NOVI ČIMBENICI POSLOVANJA
ZEMLJA – služi kao mjesto obavljanja poslovne aktivnosti i kao izvor energije i neenergetskih resursa	VIRTUALNI PROSTOR – podrazumijeva Internet kao mjesto obavljanja poslovanja i nepresušan izvor informacija
RAD – tradicionalan rad mjereno brojem radnika i vremenom provedenim u uredu, poduzeću, tvornici	TELEWORK – rad na daljinu, rad od kuće
KAPITAL – fizički (tvornice, zgrade, strojevi) i financijske (novac)	INTELEKTUALNI KAPITAL – ljudski, strukturalni i potrošački kapital

Slika 5. Novi čimbenici poslovanja

(Izvor: vlastita izrada autorice prema Bolfek i Sigurnjak, 2011, str. 162.)

U današnje vrijeme, sve se više koristi internet u svakodnevnom poslovanju pa se i sama nova ekonomija naziva internetska ekonomija. S ciljem da se dočara još više uloga nematerijalnih resursa i neopipljive imovine, nepostojanje klasičnih poduzeća, nepostojanja fizičke nazočnosti tijekom poslovnih sastanaka i poslovanja općenito, sve se češće upotrebljava i naziv virtualna ekonomija. Danas je važno biti u skladu i napredovati zajedno s tehnologijom. Prilagođavanje takvom poslovanju je važno kako naše poslovanje ne bi zaostajalo u odnosu na druga i kako bismo bili konkurentni na tržištu. Postoje i virtualni uredi kao i virtualni sastanci na kojima se ne mora fizički prisustvovati u nekom od ureda, već to možemo obaviti od kuće. Takav način poslovanja ima prednost kao što je ušteda vremena, ušteda troškova putovanja i slično.

Kontinuirani inovacijski proces je najsnažniji čimbenik uspješnosti poduzetništva u 21. stoljeću kao i pokretač stvaranja vrijednosti. Karakteristike suvremenog poduzetništva u 21. stoljeću su upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije, znanje i intelektualni kapital su ključni resursi poslovanja. Intelektualni kapital podrazumijeva intelektualnu imovinu te materijalizirano ili formalizirano znanje koje služi kao izvor prihoda poduzeća. „Intelektualni kapital je znanje koje je prošlo kroz proces transformacije iz nevidljive vrijednosti u nešto vrijedno i opipljivo za poduzeće.“ (Bolfek i Sigurnjak, 2011, str 166)

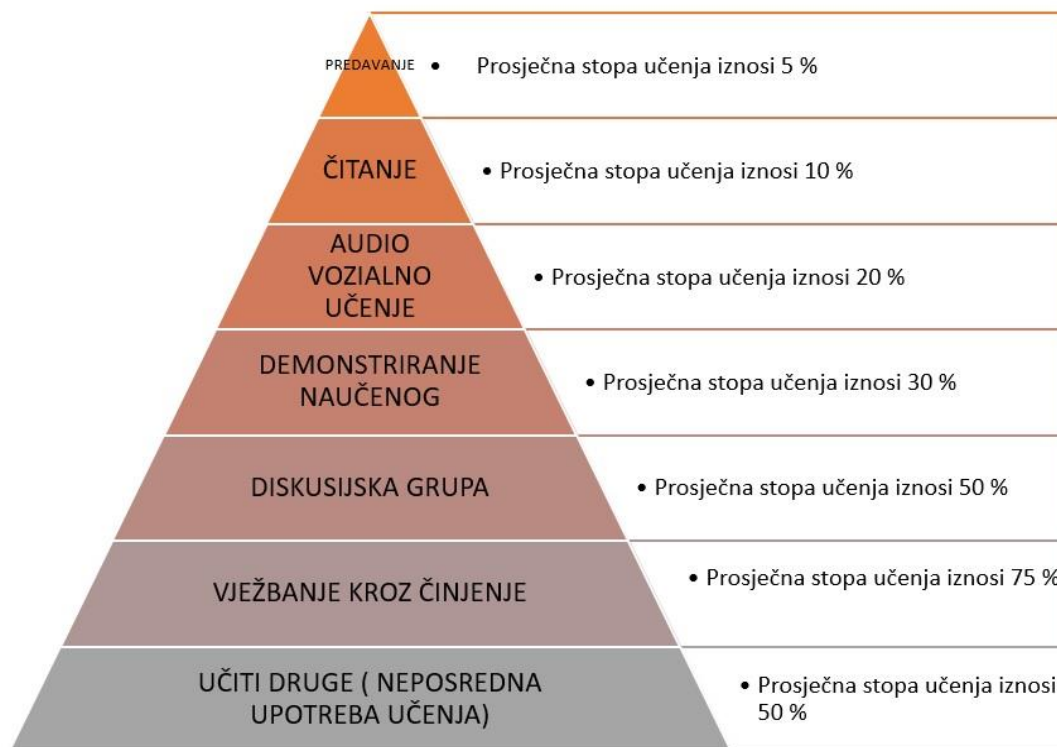
Postoje i novi poslovni modeli razvoja poduzetništva kao što su just in time, outsourcing i target costing. Just in time podrazumijeva koncept upravljanja proizvodnjom koji stavlja naglasak na kontinuirano unaprjeđenje lanca opskrbe i to s krajnjim ciljem eliminiranja nepotrebnih zaliha i skladištenja proizvoda. Outsourcing podrazumijeva ugovorne odnose za transferiranje nekog dijela ili cijelih poslovnih aktivnosti vanjskim partnerima. Poduzetnik daje veći dio funkcija na izvođenje različitim specijaliziranim dobavljačima odnosno prepuštanje tog dijela posla njima. Target costing podrazumijeva strukturirani pristup upravljanju troškovima proizvodnje određenog proizvoda ili usluga. Trošak po kojem određeni proizvod ili usluga moraju biti prodani odnosno naplaćeni kako bi došlo do određene željene razine profitabilnosti. Bolfek i Sigurnjak (2011, str 169)

4.2. Poduzetničko učenje

Učenje za poduzetništvo treba promatrati kao sastavnicu cjeloživotnog učenja. Učenje za poduzetništvo smatra se ključnom kompetencijom cjeloživotnog učenja. U poduzetničkom obrazovanju i učenju važne su i poduzetničke edukacije i tečajevi koji postoje i koje može pohađati svaki pojedinac. Poduzetničke edukacije imaju pozitivan učinak na sve sudionike na edukacijama na način da pospješuju razumijevanje poduzetništva, razumijevanje i prihvaćanje preuzimanje rizika, poduzetničke namjere odnosno postupke u poslovanju i vođenju poduzeća. Istraživanjima Europske komisije došlo je do zaključka da osobe koje su sudjelovale u nekom od oblika poduzetničkih edukacija, kasnije lakše pronalaze posao nakon završenog školovanje, češće osnivaju poduzetničke kompanije te su inovativnije. Edukacije za poduzetništvo smatraju se procesom koji se sastoji od učenja samog korisnika edukacije da zna prepoznati poslovnu priliku i da jača svoju samoefikasnost i da djeluje tamo gdje se drugi nisu usudili.

Poduzetničko učenje sastoji se od nekoliko koraka odnosno nekoliko metoda pa sukladno tome možemo razlikovati aktivne i pasivne metode. Na temelju slike koja je prikazana u nastavku može se uočiti da se većina poduzetničkog učenja temelji na aktivnim metodama iz razloga jer je samo pamćenje i učenje prilikom tih aktivnosti koje su aktivnijeg karaktera

(sudjelovanje u raspravama, objašnjavanje primjera, demonstriranje određenih stvarnih situacija) samo po sebi dugotrajnije i ljudima duže ostaje memorirano u sjećanju. Isto tako, lakše se zapamti i lakše se je prisjetiti određenih izvedenih primjera vježbi.

Slika 6. Poduzetničko učenje (Izvor: vlastita izrada autorice prema Ćorić, 2016, str 32)

U poduzetničkom učenju podržava se korištenje inovativnih metoda poučavanja i praktične metode učenja. Poduzetničko obrazovanje može se provoditi kroz veliki broj praktičnih aktivnosti odnosno osnivanje i djelovanje školskih učeničkih zadruga na razini osnovne škole, poslovanje vježbeničkih tvrtki na srednjoškolskoj razini, djelovanje u studentskom poduzetničkom inkubatoru na razini visokog obrazovanja i slično. U osnovnim školama i u srednjim školama europske zemlje provode razna učenja za poduzetništvo. U nekim zemljama se poduzetništva promatra kao i poseban predmet i on je u određenim zemljama obavezan, a u nekima nije. Europska komisija naglašava da se poduzetničko obrazovanje ne smije miješati s općim poslovnim i ekonomskim studijima, već da ima za cilj promicanje kreativnosti, inovativnosti i samozapošljavanja, a može uključivati sljedeće elemente:

1. razvoj osobnih vještina (spremnost na rizik, samostalnost, samopouzdanje, vodstvo, timski duh)
2. podizanje svijesti studenata o mogućnostima samozapošljavanja i poduzetništvu kao opcijama za poslovnu karijeru nakon diplomiranja

3. rad na točno određenim i konkretnim poduzetničkim aktivnostima i projektima
4. stjecanje specifičnih poslovnih vještina i znanja o tome na koji način pokrenuti posao i uspješno njime upravljati

4.3. Dobivena znanja

Osnovna ekonomska i poslovna pismenost podrazumijeva poznavanje pojmova i procesa koji se mogu primijeniti u poduzetništvu. Poduzetničko obrazovanje može se pronaći unutar obrazovnog sustava, a i ne mora biti. Cilj je kod svih sudionika u poduzetničkom obrazovanju razviti namjere za izvođenje i pokretanje poduzetničkog pothvata ili razviti neke čimbenike koji će utjecati na tu odluku, kao što su poželjna poduzetnička aktivnost odnosno izvedivost i poduzetničko znanje. Dakle, poduzetničko obrazovanje i osposobljavanje može biti dio formalnog ili neformalnog obrazovnog sustava.

Neformalni oblici poduzetničkog obrazovanja i osposobljavanje se odnose na organizirane procese učenja, usmjerene na vlastite obrazovanje i razvoj. Prakticiraju se u ustanovama za odraslo obrazovanje, razne organizacije, centri i slično. Neformalno obrazovanje ne smije se zanemariti, jer u svakodnevnom životu ljudi svjesno ili nesvjesno mogu prihvatiti nova znanja, vještine i stavove, pod utjecajem prirodnog i društvenog okruženja. To može biti razmjena znanja unutar obitelji. Postoje individualne razlike u znanju svakog pojedinca. Neki pojedinac ima veće i bolje znanje i obrazovanje o poduzetništvu što rezultiraju time da određeni sam taj pojedinac ranije otkriva prilike i aktivno je uključen u njihovu upotrebu. Ishodi poduzetničkog učenja povezani su sa znanjem o mogućnostima profesionalne orijentacije i poznavanjem poslovnog okruženja, tvoreći okvirnu sliku poduzetništva i tržišta rada. Ishodi vezani uz znanje o mogućnostima profesionalne orijentacije i poznavanje poslovnog okruženja nisu isključivo vezani uz poduzetničko učenje, već omogućuju osobama da steknu okvirnu sliku o poduzetništvu i pronađu svoje buduće mjesto na tržištu rada uz određena predznanja o prednostima poduzetništva.

Sva dobivena znanja koja poduzetnik sakuplja tokom svog poduzetničkog obrazovanja izrazito su mu važna i korisna. Ta znanja stvaraju i kreiraju uspješne poduzetnike pa tako možemo govoriti o poduzetnicima godine. EY (ernst and young) je projekt na globalnoj razini koji svake godine proglašava poduzetnika godine. Tokom glasanja u obzir se navode razne stavke koje su i već prethodno spomenute i koje uvijek vežemo uz poduzetništvo, a to su inovativnost, kreativnost, financijska uspješnost i slično. Prvi put u Hrvatskoj održano je 2014. godine. Ove godine saznajemo, prema sedmom proglašenju poduzetnika godine, da ovogodišnju titulu poduzetnika godine nose vlasnici kompanije Bomark Park. Bomark Pak d.o.o. bavi se proizvodnjom i prodajom ambalažnih proizvoda, a svojom inovativnošću,

usmjerenošću na probleme, najmodernijim strojevima, automatizacijom postali su poduzetnikom godine. (Časopis poduzetnik, 2022)

4.4. Financiranje poduzetničkog obrazovanja

Mnoge europske zemlje koriste različite načine i izvore financiranja za poduzetničko obrazovanje i obrazovanje poduzetnika. U nekim od zemalja postoje unaprijed predviđeni proračuni i proračunske stavke iz nacionalnog proračuna koji su konkretno namijenjeni podupiranju poduzetničkog obrazovanja i strategije poduzetničkog obrazovanja. Uz to, druge države pribavljaju sredstva za poduzetničko obrazovanje iz državnog proračuna unatoč tome što nemaju ugovorene strategije koje bi podupirale obrazovanje poduzetništva. Također, ima i nekih država koje obrazovanje za poduzetništvo ne financiraju i ne alociraju iz državnog proračuna. Neovisno o tome postoje li usvojene strategije za poduzetničko obrazovanje ili financiraju li se iz državnog proračuna, ipak najviše zemalja poseže za EU fondovima kao jednim od načina financiranja i instrumenta razvoja poduzetništva. U nekim se zemljama, kao što i u Republici Hrvatskoj, obrazovanje za poduzetništvo isključivo financira samo iz EU fondova i u tom slučaju ne postoje proračunska sredstva koja bi imala namjenu financiranja obrazovanja za poduzetništvo. (European Commission, bez dat.)

Uz to, postoji i program ERASMUS + koji se sastoji od više mjera koje služe potpori obrazovanja za poduzetništvo i navode kako se pojam poduzetništva ne odnosi samo na dimenziju poslovanja, već ga je i potrebno promatrati kao sustav u kojem se razvijaju vještine poduzetnika koje su prethodno već navedene (inovativnost, razumno preuzimanje rizika itd.). Također, postoji i europski socijalni fond. To je jedan od osnovnih strukturnih alata EU koji podupire države članice da ulažu u ljudske resurse kapitala i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva, a samim time i u poduzetničko obrazovanje. Milojević i Šimunković (2017, str 357-359)

4.5. Poduzetničko obrazovanje u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj poduzetničko obrazovanje ostvaruje se u srednjoškolskom obrazovanju kao i nastavno na fakultetima. U srednjoškolskom obrazovanju uvedeni su predmeti pod nazivom poduzetništvo i vježbenička tvrtka kojima je cilj već u srednjoj školi djecu upoznati s osnovnim poduzetničkim pojmovima, vještinama poduzetnika i potaknuti ih na samostalno razmišljanje o poduzetništvu. Potaknuti ih na kreativnost, donošenje inovativnih ideja i upoznavanje s cijelim procesom poduzetništva kroz praktičan primjer ciljevi su premeta vježbenička tvrtka. Vježbenička tvrtka predstavlja simulaciju stvarne tvrtke u kojoj onda učenici

izmjenjuju uloge u tvrtki od direktora pa do skladištara kako bi bili upoznati sa obavezama i načinom poslovanja na svakoj od tih razina. Još 2019. godine pokreće se program pod nazivom „Škola za život“ od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja koji ima cilj povećati vještine rješavanja problema kod učenika te samim time povećati njihovo zadovoljstvo i motiviranost nastavnika. U tom programu ukupno sudjeluje 26 srednjih škola i 48 osnovnih škola iz raznih županija u Republici Hrvatskoj. Isto tako, važno je i da sami nastavnici koji prenose znanje budu educirani i usavršeni u poduzetništvu kako bi na najbolji način prenosili stečeno znanje učenicima. U svrhu toga, Agencija za odgoj i obrazovanje pokrenula je seminare, edukacije i radionice u svrhu usavršavanja profesora, učitelja, ravnatelja škole. Taj program pokrenut je od školske godine 2014./2015. Naravno, veću mogućnost obrazovanja o poduzetništvu ipak imaju studenti koji se opredjeljuju za studij i smjer na studiju sukladno svojim interesima. U Republici Hrvatskoj postoji nekolicina sveučilišta odnosno fakulteta koji nude smjer u kojem se dobiva znanje o poduzetništvu. Isto tako, postoje i veleučilišta i visoke škole. Prethodno navedeni biti će prikazani tablično u nastavku. (CEPOR, 2020)

Sveučilište/fakultet	Preddiplomski studij	Diplomski studij	Poslijediplomski studij
Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku – Ekonomski fakultet u Osijeku	Poduzetništvo	Poduzetnički menadžment i poduzetništvo	<i>Specijalistički:</i> poduzetništvo <i>Doktorski:</i> poduzetništvo i inovativnost
Sveučilište u Zagrebu – Ekonomski fakultet	-	Specijalistički diplomski stručni studij: Ekonomika poduzetništva	<i>Specijalistički:</i> Strateško poduzetništvo, Poduzetništvo i poduzetnički menadžment
Sveučilište u Zagrebu – Fakultet organizacije i informatike, Varaždin	Ekonomika poduzetništva	Ekonomika poduzetništva	-
Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet	Stručni studij Management malog poduzeća	-	-
Sveučilište u Rijeci - Ekonomski fakultet	Poduzetništvo	Poduzetništvo	-
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“	Menadžment i poduzetništvo	Menadžment i poduzetništvo	-
Sveučilište u Zadru – Odjel za turizam i komunikacijske znanosti	-	Poduzetništvo u kulturi i turizmu	-
Sveučilište sjever	-	-	<i>Specijalistički:</i> Poduzetništvo i EU fondovi

Slika 7. Popis sveučilišta/fakulteta u Hrvatskoj koji nude program poduzetništva

(Izvor: vlastita izrada autorice prema CEPOR, 2020)

Isto tako, uz sveučilišta, Hrvatska ima i četiri veleučilišta od kojih je troje javno, a jedno privatno koja također nude poduzetničke smjerove i dodatno poduzetničko obrazovanje. Navedeni su prikazani u nastavku prema mjestu i smjeru koji nude.

Veleučilište	Javno ili privatno	Studij
Veleučilište VERN	Privatno	Preddiplomski stručni studij Ekonomija poduzetništva (Zagreb) Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo u primijenjenoj umjetnosti i dizajnu (u pripremi) Specijalistički diplomski studij Poduzetnički menadžment (Zagreb)
Veleučilište Rijeka - Poslovni odjel	Javno	Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo (Rijeka, Pazin) Specijalistički diplomski stručni studij Poduzetništvo (Rijeka)
Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću	Javno	Preddiplomski stručni studij Ekonomika poduzetništva (Gospić)
Veleučilište Marko Marulić Knin	Javno	Preddiplomski stručni studij Trgovinsko poslovanje s poduzetništvom (Knin) Specijalistički diplomski stručni studij Ekonomski i normativni okvir poduzetništva (Knin)

Slika 8. Popis veleučilišta u Hrvatskoj koji nude program poduzetništva

(Izvor: vlastita izrada autorice prema CEPOR, 2020)

I na kraju, možemo vidjeti popis visokih škola u Hrvatskoj koje nude program poduzetništva. Takvih ima troje od kojih su dvije visoke škole privatne, a jedna javna. Zaključujemo da Hrvatska na razini akademskog i visokog obrazovanja nudi znatan broj fakulteta, veleučilišta i visokih škola na kojima stanovnici Hrvatske mogu usavršavati svoje znanje poduzetništva i steći sve potrebne vještine i kompetencije za upravljanje poduzećem i postati poduzetnikom. Uz navedeno formalno obrazovanje koje nudi Hrvatska, također postoje i razni oblici neformalnog obrazovanja koje se odnosi na razne poduzetničke inkubatore, privatna poduzeća koja sudjeluju u obrazovanju, centri za poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora i slično. (CEPOR, 2020)

Visoka škola	Javna ili privatna	Studij
Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici	Javno	Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo (Virovitica) Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment smjer: Menadžment malih i srednjih poduzeća (Virovitica)
Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski	Privatno	Preddiplomski stručni studij Ekonomija poduzetništva (Zagreb) Specijalistički diplomski stručni studij Management malih i srednjih poduzeća (Zagreb)
Visoka poslovna škola "PAR"	Privatno	Specijalistički diplomski stručni studij Upravljanje malim i srednjim poduzećima (Rijeka)

Slika 9. Popis visokih škola u Hrvatskoj koje nude program poduzetništva

(Izvor: vlastita izrada autora prema CEPOR, 2020)

Isto tako, možemo i govoriti o poduzetničkom obrazovanju u usporedbi Hrvatske i EU. U tu svrhu, pomaže nam GEM istraživanje koje se odnosi na 3 godine. Promatra se poduzetničko obrazovanje s obzirom na stvaranje poduzetničkih kompetencija. Sagledava se tercijarno, osnovno i srednje obrazovanje.

Godina	Hrvatska	EU	Najbolji	Najlošiji
2018.	2,45	3,26	5,40 - Nizozemska	2,45 – Hrvatska
2019.	2,22	3,23	5,45 – Nizozemska	2,09 – Poljska
2020.	2,6	3,29	6,03 - Nizozemska	2,17 Austrija

Slika 10. Poduzetničko obrazovanje u osnovnom i srednjem obrazovanju

Izvor: (Vlastita izrada autorice prema GEM istraživanju „Što čini Hrvatsku (ne) poduzetničkom zemljom?“, 2021.)

Na temelju istraživanja koje je provedeno na temelju 54 zemalja (2019. godina) možemo vidjeti da je je Nizozemska u sve tri promatrane godine najbolje ocijenjena u stvaranju poduzetničkih kompetencija kroz osnovno i srednje obrazovanje, dok je Hrvatska 2018. godine ocijenjena kao najlošija. Ocjene se kreću u rasponu od 1 do 9 pri čemu 1 označava najlošiju, a 9 najbolju ocjenu.

Godina	Hrvatska	EU	Najbolji	Najlošiji
2018.	3,71	4,75	6,18 - Nizozemska	3,71 - Hrvatska
2019.	3,34	4,64	5,86 - Nizozemska	3,29 - Poljska
2020.	3,61	4,61	6,5 - Nizozemska	3,61- Hrvatska

Slika 11. Poduzetničko obrazovanje u tercijarnom obrazovanju

(Izvor: Vlastita izrada autorice prema GEM istraživanju „Što čini Hrvatsku (ne) poduzetničkom zemljom?“, 2021)

Na temelju provedenog istraživanja u svrhu pregleda doprinosa stvaranju poduzetničkih kompetencija, tercijarno obrazovanje je nešto bolje ocijenjeno nego osnovno i srednje obrazovanje. Ocjene se također kreću od 1 do 9. Možemo vidjeti da je Hrvatska ovdje čak 2 godine ocijenjena kao najlošija. Hrvatska u obrazovanju zaostaje u odnosu na EU na svim razinama obrazovanja i trebalo bi se poraditi na ulaganju u poduzetničko obrazovanje još više. Za Hrvatsku, kao i za svaku drugu zemlju, poduzetničko znanje trebalo bi biti jedna od temeljnih konkurentskih prednosti jer se na taj način stvaraju uspješni poduzetnici i uspješna poduzeća.

5. Anketno istraživanje

Svatko ima razna iskustva u svijetu poduzetništva i svatko drugačije gleda na poduzetničko obrazovanje. Netko poduzetničko obrazovanje smatra vrlo važnim segmentom za uspjeh u poduzetničkom svijetu, dok neki smatraju da poduzetničko obrazovanje i nije toliko važno, već smatraju da se treba roditi s poduzetničkim vještinama i duhom. Upravo iz tog razloga provedeno je istraživanje na raznim populacijama, od kojih su najbrojniji studenti različitog usmjerenja, kako bi se uvidjelo na koji način oni percipiraju poduzetničko obrazovanje i koliko ga smatraju važnim ili nevažnim.

Prilikom istraživanja korištena je metoda anketnog upitnika koji je formiran preko google alata. Sama anketa sastojala se od 12 pitanja od kojih je jedno bilo otvorenog tipa, a ostala pitanja su bila formirana u obliku višestrukog odabira. Anketni upitnik je kreiran na osnovu pitanja koja nastoje utvrditi stavove ispitanika o poduzetništvu i poduzetničkom obrazovanju. Anketa nakon što je napravljena, prosljeđena je nekolicini ljudi putem e-maila te je objavljena na društvenim mrežama. Također, objavljena je na stranicama studentskih grupa iz razloga jer je bio cilj bazirati se na studente Fakulteta organizacije i informatike, različitih usmjerenja, odnosno najveći broj odgovora bio je očekivan od njih, što se kasnije može i uočiti. Cilj je bio prikazati jesu li studenti ekonomskog usmjerenja, koji više svog obrazovanja posvećuju poduzetništvu, bolje osviješteni o važnosti poduzetničkog obrazovanja u usporedbi sa

studentima informatičkih usmjerenja. Anketa je bila dostupna od 22. ožujka do 1. lipnja 2022. godine. Također, anketa je provedena anonimno.

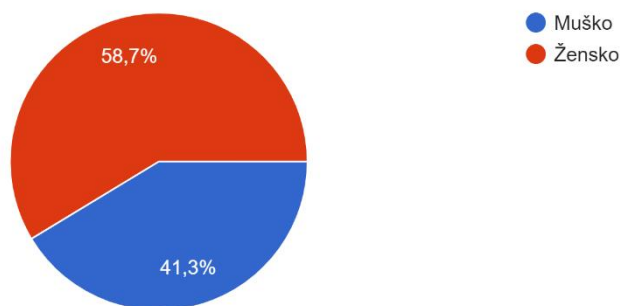
5.1. Rezultati ankete

Prvo pitanje u anketi odnosilo se na spol ispitanika i možemo vidjeti da je u anketi sudjelovalo nešto više žena, odnosno 58,7% žena i 41,3% muškaraca.

Grafikon 1. Ispitanici ankete prema spolu

1. Koji je Vaš spol?

150 odgovora

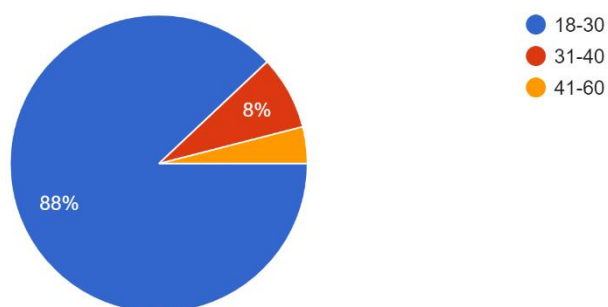

Drugo pitanje u anketnom istraživanju odnosilo se na dob odnosno starost ispitanika. Ovdje možemo vidjeti da je velika većina odnosno 88% ispitanika u razdoblju od 18 do 30 godina, nekih 8% je životne dobi od 31 do 40 godina i tek nekih 4% ispitanika je starije od 41 godinu.

Grafikon 2. Ispitanici prema životnoj dobi

2. Koja je Vaša životna dob?

150 odgovora

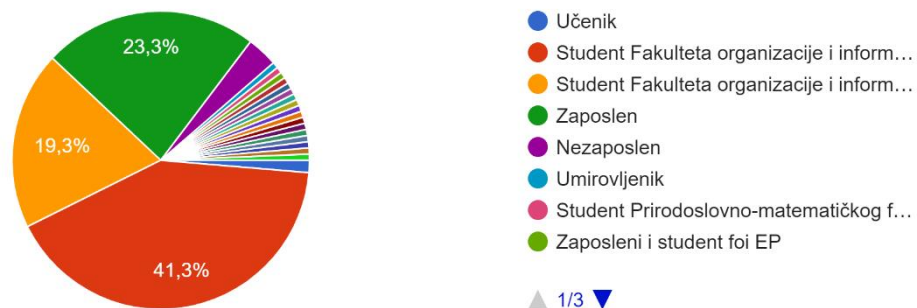

Iduće pitanje u anketnom istraživanju odnosilo se na zanimanje ispitanika. Prema očekivanju, s obzirom da se anketa provodila najviše među studentima, najviše odgovora ima od strane studenata Fakulteta organizacije i informatike. Narančasto označenom bojom, odnosno 19,3% ispitanika studenti su Fakulteta organizacije i informatike usmjerenja informacijski i poslovni sustavi, a 41,3% studenata jest usmjerenja ekonomika poduzetništva. U anketi je sudjelovalo i 23,3% zaposlenih osoba. Preostalih 16,1% osoba koje su sudjelovali u anketi su nezaposlene osobe, umirovljenici, studenti raznih fakulteta i usmjerenja, kao što su: Prirodoslovno-matematički fakultet smjer fizika, Sveučilište sjever, Filozofski fakultet Zagreb (informacijske znanosti), Međimursko veleučilište Čakovec (menadžment turizma i sporta), Fakultet ekonomije i turizma, Učiteljski fakultet u Zagrebu, Ekonomski fakultet Zagreb, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Zagreb i drugi.

Grafikon 3. Ispitanici prema zanimanju

3. Koje je Vaše zanimanje?

150 odgovora

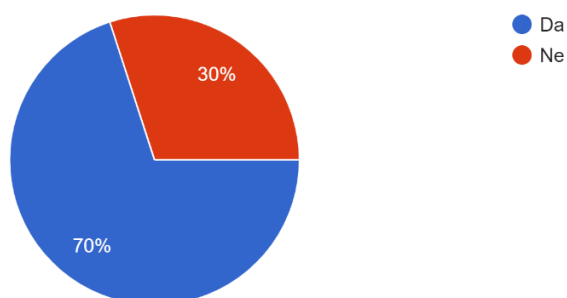

Na pitanje jesu li ikada razmišljali o pokretanju poduzetničkog pothvata, 70% ispitanika odgovara pozitivno, dok 30% ispitanika nikada nije razmišljalo o pokretanju poduzetničkog pothvata. S obzirom na to da je većina ispitanika u odgovoru studenti nekih ekonomskih usmjerenja i zaposlene osobe, bilo je i za očekivati da će ovaj odgovor većinski biti pozitivan. U konačnici, i osobe koje nemaju poduzetničko obrazovanje, vole maštati o poduzetništvu.

Grafikon 4. Ispitanici prema razmišljanju o pokretanju poduzetničkog pothvata

4. Jeste li ikada razmišljali o pokretanju poduzetničkog pothvata?

150 odgovora

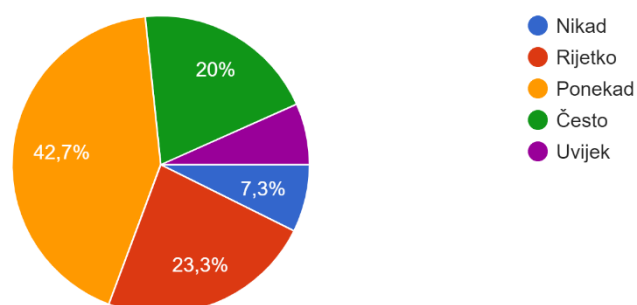

Na pitanje slušaju li i prate novosti kada je riječ o poduzetništvu njih 42,7% odgovara da je to ponekad, 23,3% to rade rijetko, a 7,3% nikad. Dok 20% ispitanika često sluša novosti o poduzetništvu, a 6,7% uvijek. Smatram da bi se ispitanici trebali nešto više informirati i zanimati o poduzetništvu zbog svih prednosti koje ono donosi.

Grafikon 5. Slušam i pratim novosti kada je riječ o poduzetništvu?

5. Slušam i pratim novosti kada je riječ o poduzetništvu?

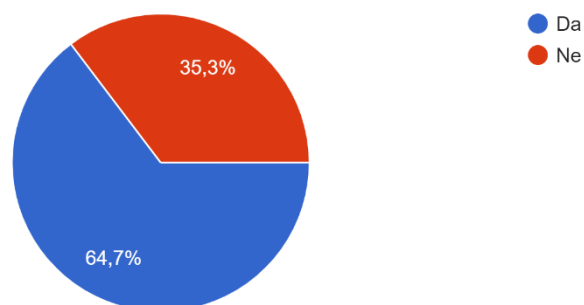
150 odgovora

Ovdje možemo vidjeti da 64,7% ispitanika smatra da se može postati uspješnim poduzetnikom i bez poduzetničkog obrazovanja što ukazuje na problematiku ove teme, odnosno ljudi su u preniskoj razini upoznati s važnošću poduzetničkog obrazovanja. Preostalih 35,3% ispitanika smatra da se ne može postati uspješnim poduzetnikom bez poduzetničkog obrazovanja. Uistinu, u današnje vrijeme tehnologije i suvremenih znanja, osoba bez osnovnih znanja o poduzetništvu ne može uspjeti

Grafikon 6. Smatrate li da se može postati uspješnim poduzetnikom i bez poduzetničkog obrazovanja?

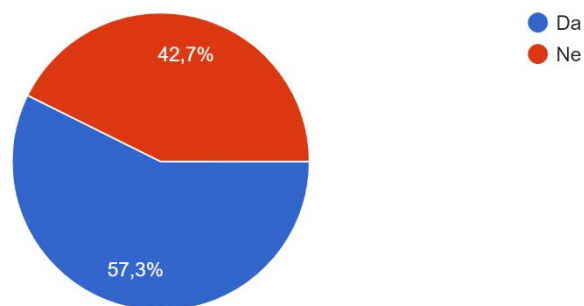
6. Smatrate li da se može postati uspješnim poduzetnikom i bez poduzetničkog obrazovanja?
150 odgovora

Na temelju sedmog pitanja možemo vidjeti da od ukupnog broja ispitanika 57,3% je već pohađalo seminare o poduzetništvu, dok 42,7% to nije učinilo.

Grafikon 7. Jeste li već pohađali neke seminare učenja o poduzetništvu?

7. Jeste li već pohađali neke seminare učenja o poduzetništvu?
150 odgovora

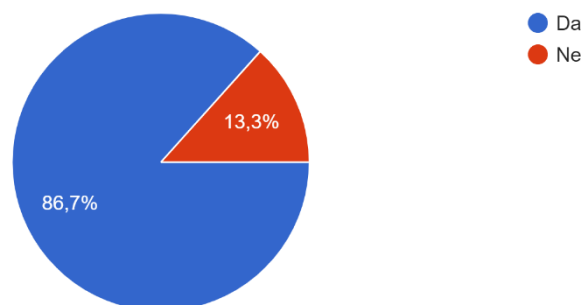

U ovom pitanju možemo vidjeti da čak 86,7% ispitanika smatra da je ulaganje u poduzetničko obrazovanje dugoročno isplativo, dok preostalih 13,3% ne smatra dugoročno isplativim.

Grafikon 8. Smatrate li da je ulaganje u poduzetničko obrazovanje dugoročno isplativo?

8. Smatrate li da je ulaganje u poduzetničko obrazovanje dugoročno isplativo?

150 odgovora

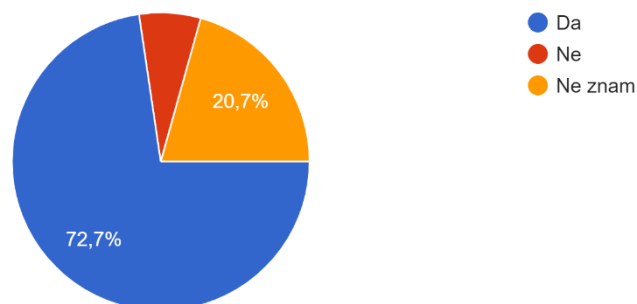

Devetim pitanjem nastojalo se utvrditi mišljenje ispitanika o tome smatraju li da ulaganjem u vlastito poduzetničko obrazovanje lakše i jednostavnije ulaze u svijet poduzetništva. 72,7% ispitanika se slaže s tom činjenicom, dok je 6,6 odgovorilo s odgovorom „ne“. Možemo vidjeti da je 20,7% ispitanika odgovorilo „ne znam“ što ukazuje na to da nisu sigurni i da ne shvaćaju važnost poduzetničkog obrazovanja.

Grafikon 9. Smatrate li da ulaganjem u vlastito poduzetničko obrazovanje lakše i jednostavnije ulazite u svijet poduzetništva?

9. Smatrate li da ulaganjem u vlastito poduzetničko obrazovanje lakše i jednostavnije ulazite u svijet poduzetništva?

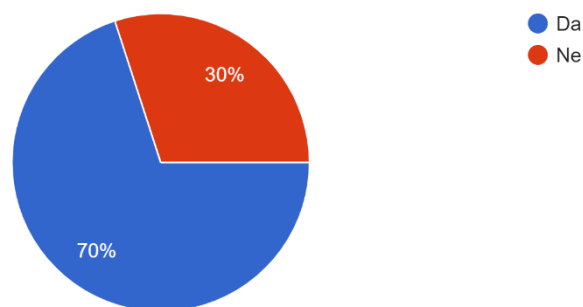
150 odgovora

Deseto pitanje ispituje smatraju li ispitanici poduzetničko obrazovanje jednim od uvjeta za uspjeh poslovanja i opstanak poduzeća. 70% ispitanika smatra da je to jedan od uvjeta, a ostalih 30% smatra da to nije uvjet. U današnja vremena kada je znanje jako cijenjeno i postoji mogućnost raznih načina obrazovanja i napretka u obrazovanju, vrlo je važno cjeloživotno učenje, a isto tako i učenje o poduzetništvu.

Grafikon 10. Smatrate li poduzetničko obrazovanje jedan od uvjeta za uspjeh poslovanja i opstanak poduzeća?

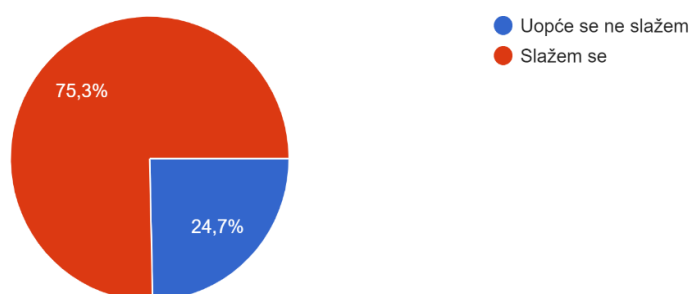
10. Smatrate li poduzetničko obrazovanje jedan od uvjeta za uspjeh poslovanja i opstanak poduzeća?
150 odgovora

Jedanaesto pitanje za ispitanike provjerava slažu li se da će poduzetničkim obrazovanjem dugoročno biti u boljoj poziciji u odnosu na one koji nisu ulagali u svoje znanje. U ovom pitanju 75,3% ispitanika se slaže, a preostalih 24,7% se ne slaže.

Grafikon 11. Slažete li se da ćete poduzetničkim obrazovanjem dugoročno biti u boljoj poziciji u odnosu na one koji nisu ulagali u svoje znanje?

11. Slažete li se da ćete poduzetničkim obrazovanjem dugoročno biti u boljoj poziciji u odnosu na one koji nisu ulagali u svoje znanje?
150 odgovora

Dvanaesto pitanje koje je ujedno i zadnje pitanje u anketi glasi: „Što mislite zašto je poduzetničko obrazovanje navedeno kao važno i na koji način ono utječe na pojedinca te koja znanja i vještine mu nudi?“ Pitanje je koncipirano na način da ispitanici sami upisuju svoj odgovor i mišljenje. U nastavku možemo vidjeti nekolicinu od tih odgovora:

- Važno je zbog toga što nas uči kako poduzeće opstaje i kako se nositi s usponima i padovima.
- Definitivno je važno ukoliko se pojedinac bavi poduzetništvom i slično, a ukoliko ne, zbog lakšeg razumijevanja rada poduzetnika kod susreta s njima što je neizbježno.
- Važno je zato što daje pojedincu odvažnost na pokretanje vlastitog posla.
- Smatram da je puno lakše opstati na tržištu ukoliko imamo stečena poduzetnička znanja i vještine. Znanja koje mu nudi su: kreativnost, marljivost itd.
- Važno je da se na vrijeme uoče prijetnje i rizici i da na njih na vrijeme reagiramo.
- Važno je kako bi nas uputilo u svijet poduzetništva, naučilo nas na vrijeme prepoznati rizike, kako reagirati na rizike, kako ih izbjeći, nauči nas razmišljati unaprijed.
- Općenito, više obrazovanja, temelj je i odskočna daska za kvalitetniju budućnost, bez obzira na smjer obrazovanja
- Poduzetničko obrazovanje može biti važno za određene pojedince. No za većinu ljudi koji namjeravaju ulaziti u poduzetničke avanture može pružiti financijske i poslovne vještine, iako za neke poduzetnike to nije presudno, osobito ako imaju odlične ideje, koje uspijevaju među investitorima i nije im potrebno neko specifično znanje o poslovanju.
- Ono je važno zato što omogućuje lakše snalaženje prilikom osnivanja poduzeća, ali i upravljanja poduzećem. Pojedinac ima više znanja o vođenju financija, poznavanju svih potrebnih propisa i zakona, poreznih sustava i općenito znanja kako opstati na konkurentnom tržištu nudeći proizvod ili usluga koja će zadovoljiti potrebe kupaca.
- Smatram da nije nužno bitno za poduzetnički pothvat, no itekako je korisno.
- Važno je zbog lakšeg vođenja i snalaženja.
- Poduzetničko obrazovanje je važno zbog sigurnosti samog poduzetnika u onome što radi. Nudi mu vještine znanja, snalažljivosti, kreativnosti, unapređenja vlastitog znanja i kvaliteti samog posla.
- Poduzetničko obrazovanje predstavlja značajni čimbenik kod procesa osnivanja ali i vođenja samog poslovanja. Ono omogućuje lakše snalaženje u praksi odnosno na tržištu prilikom osnivanja poduzeća, olakšava orijentaciju poduzetnika na bitne stvari prilikom vođenja poduzeća i donošenja važnih poslovnih odluka, u jednu ruku mu nudi početničku sigurnost a u drugu veći poticaj na preuzimanje više rizika. Vještine znanja,

sigurnost te spremnost na rizik također uvelike pridonose motivaciji poduzetnika da bude još uspješniji i konkurentniji na tržištu.

- Svatko tko je poduzetnik ili tko to tek želi postati treba i mora kontinuirano učiti kako bi se što uspješnije snalazio u ovom dinamičnom poslovnim svijetu i okolini. Obrazovanje je najisplativiji ulog kada je riječ o napretku i pobjedi među konkurencijom, a kao pojedincu mu donosi samopouzdanje, samouvjerenost i proširivanje obzora bilo u pitanju teorijskog znanja, prakse..
- Smatram da je poduzetničko obrazovanje navedeno kao važno jer pruža budućim poduzetnicima bolji uvid u kretanja na tržištu, ekonomsku situaciju u zemlji i regiji i cjelokupnu ekonomsko-političku situaciju. Smatram da će budući obrazovani poduzetnici moći procijeniti kako djelovati i kako se postaviti kao poduzeće u određenim situacijama koje tržište donosi. Od znanja, stručnosti budućih poduzetnika, mislim da obrazovani poduzetnici imaju vještine dobrog organiziranja, analiziranja i znaju kako treba postupati s kupcima.
- Smatram da na neki način nedovoljno znanja o poduzetništvu stvara veliki rizik od propadanja samog poduzetničkog pothvata. Poduzetnici i oni koji to misle postati bi trebali konstantno obnavljati svoja znanja i stjecati nova iz razloga jer na poduzetništvo veliki utjecaj ima okolina koja donosi nove stvari koje bi trebalo usvojiti, prihvatiti i samim time naučiti se nositi sa njima. Imperativ održivog rasta glede poduzetništva temelji se upravo na inovativnosti, kreativnosti, preuzimanju rizika i izvrsnosti. Poduzetničko obrazovanje na neki način ima pozitivan utjecaj na poduzetničko razmišljanje mladih ljudi, njihove namjere prema poduzetništvu, zaposlenju i u konačnici njihove uloge u društvu i gospodarstvu.

Na temelju navedenog možemo zaključiti da većina ipak shvaća važnost poduzetničkog obrazovanja i njegovu ulogu u samom poslovanju. Puno ispitanika je i pohađalo razne seminare i predavanja vezano uz poduzetništvo što je vrlo važno. Mnogo od njih i iskazuje interes prema poduzetništvu, poduzetničkom pothvatu i samom poduzetničkom obrazovanju. Najveći postotak odgovora dobiva se od studenata Fakulteta organizacije i informatike, smjer Ekonomika poduzetništva pa je i nekako logično da studenti koji i studiraju i uče kolegije vezano uz poduzetništvo budu i osviješteni o samom poduzetničkom obrazovanju. Obrazovanje za poduzetnike, općenito poduzetničko obrazovanje ima svrhu naučiti i spremiti pojedince za poduzetnički način života u slučaju da kreira svoj poduzetnički pothvat, dok obrazovanje posredstvom poduzetništva govori o tome i nalaže da se poduzetništvo može usvojiti odnosno podučavati i kroz razne druge kolegije. Anica H., Goran K., (2013, str. 64.)

6. Zaključak

U ovom radu je obrađena i objašnjena tematika vezana uz poduzetništvo, poduzetnika te poduzetničko obrazovanje. U današnje vrijeme mnogi poduzetnici koji žele biti uspješni i fokusirani su na taj cilj, svakodnevno unaprjeđuju svoja znanja i vještine. Svjesni su koliko je to u poslovanju i od presudne važnosti iz razloga jer živimo u ubrzanome svijetu u kojem sve napreduje i brzo se razvija.

U današnjem turbulentnom tržištu, sagledavajući i sa strane ekonomskih kriza i dinamičnih promjena koje složena ekonomija snosi, važno je ulagati u vlastite sposobnosti, znanja i vještine. Puno više se govori o poduzetništvu u i poduzetničkom obrazovanju kao pokretaču inovacija u poslovanju i gospodarskog rasta. Ivana Huđek (2019, str. 55.) Poslovni izazovi u 21. stoljeću traže od današnjih poduzetnika posebnu prilagodbu, brzinu i unaprjeđenje svojih vještina. Te vještine su inovativnost, fleksibilnost te usmjerenost ka kvalitetnom ustrojstvu i vođenju samog poduzeća. Za kvalitetno vođenje poduzeća zadužen je menadžment koji donosi strategije i smjernice u kojem pravcu će poduzeće ići.

Danas, u suvremenom načinu poslovanja poduzeća sve više ovise o tehnološkom upravljanju poslovnim procesima, a samim time se zahtijeva i visoko znanje poduzetnika o informacijskim znanostima, sve u cilju kako bi omogućili poboljšanje procesa kako bi podržali smanjenu razinu rizika bez utjecaja na sigurnost radnika, pouzdanost sustava ili zadovoljstvo kupaca. Iz toga se može definirati kako je potrebno primjenjivati prethodno postojeće znanje, kao i primjenu novih znanja te trendova koji se mijenjaju u poslovnom okruženju poduzeća. Za kvalitetno i uspješno poslovanje zadužen je i sam poduzetnik. Na tom putu mora konstantno učiti i primjenjivati nove spoznaje o poduzetništvu. Poduzetnik treba na vrijeme pratiti promjene nastale u okruženju poduzeća, kao i na unutarnjem ustrojstvu, kako bi pravodobno reagirao i uklonio negativne pojave. Sve to može postići na način da svakodnevno uči o poduzetništvu i poboljšava svoje poduzetničko obrazovanje koje je ključ uspjeha poduzeća i poslovanja.

Samim poduzetničkim obrazovanjem nastoji se postići samopouzdanje kod poduzetnika i mladih ljudi, odnosno osnažiti njihovo djelovanje i samo snalaženje u turbulentnoj okolini, odnosno okolini brzih promjena. Važno je da nauče na koji način pravilno definirati probleme, brzo i precizno donijeti rješenja za rješavanje istih, biti kreativan kod generiranja novih alternativnih rješenja i biti strpljiv i prilagodljiv prema okolini.

Popis literature

- Anica H., Goran K., (2013) Poduzetničko obrazovanje temeljeno na društvenoj odgovornosti: Učenje za poduzetništvo: izvorni znanstveni članak, Vol. 3 No. 1, Preuzeto 05.06.2022 s file:///C:/Users/FOIStudent/Downloads/EL_Vol3_No1_61_82.pdf
- Bahtijarević - Šiber, F. (1991) Organizacijska teorija. Zagreb, Informator
- Benić Đ. (2004) Osnove ekonomije. (četvrto izdanje) Zagreb: Školska knjiga
- Buble, M., Kružić, D. (2006) Poduzetništvo – realnost sadašnjosti i izazov budućnosti. Zagreb, RriF
- Buble, M. (2006) Menadžment. Split, Sveučilište u Splitu
- Bolfek, B., Sigurnjak. L. (2011) Poduzetništvo. Slavonski brod, Veleučilište u Slavonskom brodu
- CEPOR (2020). Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2020. Preuzeto 28.02.2022. s <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2021/01/Izvjescje-2020-HRweb.pdf>
- CEPOR (2021). „Što Hrvatsku čini (ne) poduzetničkom zemljom?“ Preuzeto 17.3.2021 s <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/WEB-GEM-2019I20.pdf>
- Ćorić G., (2016) Suradnja obrazovnih institucija s poduzetnicima i poduzetničkim inicijativama u nastanku: pomoć u približavanju obrazovnih programa i tržišta rada: Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 7 No 1, 28-38. Preuzeto 15.03.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/252558>
- Časopis poduzetnik. Bomark Pak sedmi je EY Poduzetnik godine (2022). Preuzeto 23.03.2022. s <https://poduzetnik.biz/produktivnost/bomark-pak-sedmi-je-ey-poduzetnik-godine/>
- European Commission. Better policies for better lives (bez dat.) Preuzeto 05.03.2022. s <https://betterentrepreneurship.eu/hr>
- European commission (2015). Entrepreneurship in education. Preuzeto 16.3.2021. s https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf
- Europska komisija. Europski socijalni fond. (bez dat.) Preuzeto 05.03.2022. s <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=457&langId=hr>
- Hisrich R. D., Peters M. P., Shepherd D. A. (2011.) Poduzetništvo. (sedmo izdanje) Zagreb, Mate

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo [HAMAG] (bez dat.). Preuzeto 01.03.2022. s <https://hamagbicro.hr/>

Hrvatska banka za obnovu i razvitak [HBOR] (bez dat.). Preuzeto 01.03.2022. s <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/>

Ivona Hundek, (2019) Razvoj poduzetničkog potencijala kroz obrazovanje za poduzetništvo u EU: Ekonomska misao i praksa: izvorni znanstveni članak, Vol. 28 No. 1, Preuzeto 05.06.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/322668>

Marušić S. (2006) Upravljanje ljudskim potencijalima, IV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb, Adeco

Milojević D., Šimunković M., (2017) Korištenje EU fondova u obrazovanju za poduzetništvo: primjeri dobre prakse i perspektiva do 2020. godine: Obrazovanje za poduzetništvo: znanstveno stručni časopis, Vol. 7 No. 1, Preuzeto 14.03. s <https://hrcak.srce.hr/file/270575>

Peterka O. S., Delić A., Perić J., (2016) Poduzetničko obrazovanje – put ka stvaranju zapošljivih i konkurentnih mladih ljudi: Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 7 No. 1, 23-27. Preuzeto 15.03.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/252557>

Patricija H., Franc C., Polona T., (2014) Innovation and Entrepreneurship Can Be Learned and Built on: Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 16 No. Sp.Ed.3, Preuzeto 05.06.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/191400>

Sandra M., (2016) Razvoj poduzetničkih vještina kod djece i tinejdžera: Obrazovanje za poduzetništvo - E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo, Vol. 6 No. 2, Preuzeto 05.06.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/252175>

Škrtić, M., Mikić, M. (2011) Poduzetništvo. Zagreb: Sinergija

Popis slika

Slika 1. Eksterna okolina poduzeća u slikovitom prikazu (Izvor: Buble, 2000, str 69.)	4
Slika 2. Poduzeća s obzirom na veličinu u Hrvatskoj (Izvor: vlastita izrada autorice prema CEPOR - godišnja izvješća o malim i srednjim poduzetnicima u Hrvatskoj, 2020)	7
Slika 3. Lanac poduzetničkog razvitka	12
Slika 4. Pregled razloga zašto se poduzetništvo smatra važnim i relevantnim	22
Slika 5. Novi čimbenici poslovanja	23
Slika 6. Poduzetničko učenje (Izvor: vlastita izrada autorice prema Ćorić, 2016, str 32)	25
Slika 7. Popis sveučilišta/fakulteta u Hrvatskoj koji nude program poduzetništva	28
Slika 8. Popis veleučilišta u Hrvatskoj koji nude program poduzetništva	29
Slika 9. Popis visokih škola u Hrvatskoj koje nude program poduzetništva	30
Slika 10. Poduzetničko obrazovanje u osnovnom i srednjem obrazovanju	30
Slika 11. Poduzetničko obrazovanje u tercijarnom obrazovanju	31

Popis grafikona

Grafikon 1. Ispitanici ankete prema spolu	32
Grafikon 2. Ispitanici prema životnoj dobi	32
Grafikon 3. Ispitanici prema zanimanju	33
Grafikon 4. Ispitanici prema razmišljanju o pokretanju poduzetničkog pothvata	34
Grafikon 5. Slušam i pratim novosti kada je riječ o poduzetništvu?	34
Grafikon 6. Smatrate li da se može postati uspješnim poduzetnikom i bez poduzetničkog obrazovanja?	35
Grafikon 7. Jeste li već pohađali neke seminare učenja o poduzetništvu?	35
Grafikon 8. Smatrate li da je ulaganje u poduzetničko obrazovanje dugoročno isplativo?	36
Grafikon 9. Smatrate li da ulaganjem u vlastito poduzetničko obrazovanje lakše i jednostavnije ulazite u svijet poduzetništva?	36
Grafikon 10. Smatrate li poduzetničko obrazovanje jedan od uvjeta za uspjeh poslovanja i opstanak poduzeća?	37
Grafikon 11. Slažete li se da ćete poduzetničkim obrazovanjem dugoročno biti u boljoj poziciji u odnosu na one koji nisu ulagali u svoje znanje?	37